

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Historia Pelagiana Et Dissertatio De Synodo V.
Œcumenica In Qua Origenis ac Theodori Mopsuesteni
Pelagiani erroris Auctorum justa damnatio exponitur, &
Aquilejense Schisma describitur**

Noris, Enrico

Patavii, 1708

Cap. 4. Recentiores Sancto Augustino plures errores perperam objiciunt.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72486](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72486)

rum tum veterum, tum Recentiorum testimoniis communit. Hanc Sancti Augustini sententiam nuper defendit noster Pater Alipius Reylof Belga lib. 4 de animâ c. 2. §. 4. In nunc Moraines, & Augustino furorem, nimiumque in disputando impetum opponere. Ita est, à regiâ viâ in extrema ille declinavit, sed secum & Patres, & cunctos Theologiæ proceres traxit, ut jam tot sapientissimis viris præeuntibus possit quilibet inoffenso pede illac iter carpere, licet Moraines aliâ viâ progrediatur, qui si fortè tantorum virorum vestigia notasset, eosdem & ipse secutus licet longo postus intervallo, sibi melius consulisset.

Hæc quidem de objectis ab uno Morainio Augustinianæ doctrinæ excessibus dicta sufficiant, quæ si ipsimet Recentiores attentius considerent, dubio procul fatebuntur non Augustinum, sed semet in periculosos excessus declinasse, cum enim audirent à Jansenio Iprensi Episcopo unum ubique Augustinum laudari, unius Augustini sententias, veluti ex oraculo responsa, proferri, eundemque in Theologicâ palæstrâ suprâ cæteros Ecclesiæ Patres attolli, ipsi quò procul à Jansenio declinarent, eò usque præcipites disputationis astu abrepti sunt, ut Augustino ferè nuncium remiserint, clamantes cum Morainio in præfatione Anti-Jansenii: *Qui prius Augustinum in omnibus deprecabatur, nunc sibi liberum putant ne quidem arbitrium honorarium in aliis illum admittere.* Imò quò facilius cæteros ad Augustini dicta examinanda animarent, divinum illis ad tam sanctum opus auxilium adfuturum polliciti sunt illis Annati vocibus lib. 8. sui Aug. vind. cap. 5. pag. 897. *Neque adeo perversum est hoc consilium, ut habere non possit adiutorem Deum.* Augustinus ad Adrumetinos Monachos initio libri de Gratia, & libero arbitrio scripsit, ad sua ipsius scripta intelligenda divinam opem implorandam: *à Domino ut intelligatis orate.* Annatus verò ad eadem Sancti Doctoris scripta censuris perstringenda, etiam si non rogetur, Deum obvium adiutorem spondit, cum temeritatis ultorem potius timere debuisset. Adamus pag. 632. in fine cap. 7. Augustini excessus innocentem passionem contra Pelagianos nuncupavit, sed lepido vocabulo accusationis acerbiter non mitigavit. An verò Recentiorum in Augustino reprehendendo excessus innocens passio contra Augustinum dici possit, ipsorum conscientiam appello; certè ipse ita iudico.

CAPUT IV.

Recentiores Sancto Augustino plures errores perperam obijciunt.

Invitus quidem in hanc arenam à Recentioribus trahor, quippè qui invito Augustino Augustini causam defendendam suscipio, vereorque ne mihi vitio detur, Parentis imperio refragari. Etenim cum vir clarissimus Sanctus Marcellinus summâ cum potestate ab Honorio in Africam contra Donatistas delegatus, accepisset nescio quem Augustino errorem obijci, id amicissimo Antistiti per literas significavit, quo obrectantium calumniis obviam iret. Verùm Augustinus hæc rescripsit: *Vos autem, qui me multum diligitis, si talem me asseritis adversus eos, quorum malitiâ, vel imperitiâ, vel intelligentiâ reprehendor, ut me nusquam scriptorum meorum errasse dicatis, frustra laboratis, non bonam causam suscipitis, facile in eâ me ipso iudice super amini:* Epist. 7. Sed haud difficulter à magno Patre me veniam impetraturum

spero, si ejusdem factum imiter, qui cum errorem, cujus argui se iuxta Marcellini Epistolâ intellexerat, procul à suis scriptis esse cognosceret, pravam de sua sententiâ conceptam opinionem confutavit, ostendens eam accusationem non correctorum intelligentiâ, sed malitiâ, atque imperitiâ tribuendam. Quare cum Recentiorum etiam non quidem malitiâ, sed ut mitius loquar, imperitiâ plurimum errorum idem reus accusetur, nostrum est innoxium Patrem ab adversariorum objectis vindicare. Hujus quoque defensionis necessitatem subiere Sancti illi Doctores, qui adversus Pelagianorum reliquias pro Ecclesiâ, & Augustini doctrinâ certarunt. Nam eò usque audaciâ quidam devenere, ut non illos puduerit, indicem errorum Sancti Augustini contexere, (Sancti Prosperi verbis utor) *ut quæ in libris prædicti viri damnabilia reperisse jactabant, brevium capitulorum indiculis publicarent, talique commento, & detestationem ejus, quem impeterent, obtinerent, & ab his, quæ infamassent, curam exterriti lectoris averterent.*

In Præfat. ad cap. Gallorum. Horum vestigiis nonnulli recentes Scriptores inhærentes plurimum Augustini errorum indicem publicarunt, quo Sancti Doctoris fama, atque auctoritas in ordinem redigeretur. Hosce catalogos non unus edidit. Adamus tamen par. 3. cap. 3. pag. 584. ac Moraines disp. 12. Anti-Jansenii à num. 32. cæteris hæc in re diligentem operam posuere. Contra hosce Augustinianæ doctrinæ censores egregiè stylum acuit sapientissimus Pater Carolus Moreau Augustinianus integro volumine inscripto *Vindiciæ pacificæ*, quod primo Tomo sui Tertulliani Appendicis loco apposuit, ubi diffusissimè objectos Augustino errores procul esse à tanti Patris doctrinâ demonstrat. Nos eos tantum refutabimus, & quos veluti capitales ad Augustini famam, vel saltem auctoritatem elevandam objectant, in quâ quidem re ita procedo, ut quæ in Moreau desiderari ab eruditis poterant, hic tantum afferens, nihil interim ex illo Scriptore mutuare velim.

Inter cætera volumina, quæ innumera quidem posterorum memoriæ Augustinus consignavit, primo loco laudantur libri ejusdem Retractionum, & Confessionum; in istis voluntatis, in illis intellectus errores, quos cæteri tantâ arte, ac conatu celare solent, Orbi universo patefecit. In utro magis laudandus incertum. Et quidem quò edita abs se volumina attentiori curâ examinaret, Eradium in Episcopatu sibi adhuc viventi successorem impetravit. Ita ab ingenti negotiorum tumultu sequestratus, diu noctuque destinato operi incumbens, quælibet à se dicta censoriâ auctoritate discussit, ut nullus in Augustini libris examinandis severior Augustino iudex esse potuerit. Ea verò diligentia, ac tam rigorosa censura Recentioribus non suffecit, sed novas in Hipponensi Sole maculas notaturi, Augustini iterum libros in quæstionem vocarunt, vociterantes novos se in Augustinianis libris navos, ac maculas deprehendisse, quò Augustino oculatioribus haberentur. Sed age novos hosce censores audiamus.

§. I.

An Sanctus Augustinus erraverit, putans, animas rationales, & Angelos esse corporeos?

Objicit primo loco Adamus docuisse Augustinum: *Animas, & Angelos esse corporeos, ac so-*

lum

lum Deum esse immaterialem, pag. 585. At Moraines scribit: *Sentit etiam Angelos, & Demones esse corporeos.* Adamus prius refellendus est, qui Semipelagianorum errorem ipsorum hosti Augustino imponit. Docuerat Cassianus Collat. 7. cap. 13. solum Deum esse spiritualement, animas verò hominum esse corporeas; eundem uti in materia de gratiâ ita eâ in opinione secuti sunt Faustus in Epist. ad Paulinum, & Gennadius in lib. Eccles. dogm. cap. 11. At Sanctus Augustinus animam rationalem non solum spiritualement absque ullâ corporeâ facis permixtione asseruit, verum etiam id solidè demonstravit. In Epist. 28. ad Hieronymum ait: *Incorpoream quoque esse animam, & si difficile tardioribus persuaderi potest, mihi tamen fateor esse persuasum.* Illo sanè optimo argumento, quòd in omnibus, & in singulis particulis corporis tota simul esse non posset, si per illas ita diffunderetur, ut videmus corpora diffusa per spacia locorum minoribus suis partibus minora occupare, & amplioribus ampliora; quam sententiam firmissimè de animâ tenere se dicit. Et lib. 12. de Gen. ad lit. cap. 33. ait: *Animam verò non esse corpoream non me putare, sed planè scire audeo profiteri.* In libro de Quantitate animæ diligentissimè, ac subtilissimè disputatum est, inquit, ut eam, si possemus, ostenderemus corporalis quantitatis non esse: Lib. 1. retract. cap. 8. Præterea lib. 4. de Orig. animæ à capite 12. usque ad cap. 22. evidentibus argumentis probat animam esse incorpoream. Quid clarius ab Augustino dici unquam potuit? & tamen eam Sancto Doctore absurditatem Adamus afficit! Scribit lib. 10. de Gen. ad lit. cap. 24. *Nihil vicinius, aut fortè assè nihil tam consequens, quàm ut credito, quòd anima corpus sit, etiam Deus corpus esse credatur: quòd Tertulliano accidisse addit cap. 25. Epist. 157. ad Optatum: Illi, qui animas ex una propagari asserunt, quam Deus primo homini dedit, atque ita eas ex parentibus trahi dicunt, si Tertulliani opinionem sequuntur, profectò eas non spiritus, sed corpora esse contendunt, & corpulentis seminibus exoriri. Quòd perversus quid dici potest? Neque hoc Tertullianum somniasse mirandum est, qui etiam ipsum Creatorem Deum non esse nisi corpus opinatur. Quâ dementiâ repulsa &c.* Itanè Augustinus docuit animam corpoream esse, cum hoc effatum somnium, dementiamque pronunciauerit, nihilque perversus dici posse asseruerit? Adamus hæresim illam Augustino apponit, nec unicuique saltem locum Augustini designans, ubi animam corpoream ille putavit, quasi tam celebris fuerit ea Augustini sententia, ut neque ullius textus citatione indigeret. Audiatur interim Claudianum Mamercum, qui eodem sæculo paulò post Augustinum vixit, ita de Sancto Doctore loquentem: *Aurelius Augustinus & acuminis ingenii, & rerum multitudine, & operis mole veluti quidam Chrysippus argumentandi virtute, aut Zeno sensuum subtilitate, aut Varro nosler voluminum magnitudine, & qui profectò talis naturâ, attentione, disciplinis extiterit, ut non immeritò ab istis corporalibus nostri sæculi Epicureis, aut Cynicis Spirituales Sophista disenserit, libro ad Hieronymum de origine animæ sic pronunciat: Incorpoream esse animam, & si difficile tardioribus persuaderi potest, mihi tamen fateor esse persuasum. Cumque id ita fore rationibus magnis, atque insolubili argumentatione convincat &c.* Lib. 2. de statu animæ cap. 9. Putasne Lector, Adamum harum unam rationem, vel argumentationem legisse?

Sed jam illo Scriptore patentissimè falsitatis convicto, quid de Angelorum corporibus Augustinus

senferit videamus. Celebris sententia Platonicorum fuit, Angelos conflatos esse ex spiritu, & corpore quodam subtilissimo elementari quolibet longè nobiliori, ut ex Apulejo pluribus tradit Augustinus lib. 8. de Civ. Dei cap. 8. & 16. Hanc sententiam ex Patribus secuti sunt Origenes, Tertullianus, Clemens Alexandrinus, Justinus Martyr, Lactantius, & pro eadem citantur Athanasius, Basilus, & Methodius à Joanne Episcopo Antiocheno, cujus verba etiam sunt in Synodo Nicenâ II. act. 5. *Solummodò autem Deus incorporeus, & informabilis. Intelligibiles autem creature nequaquam ex toto sunt incorporeæ, & imitabiles picturâ existunt.* Eidem opinioni adhæserunt Cassianus, Faustus, Gennadius, alique. Verum plures sapientissimi Patres oppositum opinabantur, omnem ab Angelis corpulentiam removentes. Augustinus, quòd eam questionem tractare ex professo noller, videretque utramque partem plurimorum auctoritate firmatam, in re difficill, ac dubiâ sententiam suspendit. Id ambiguum esse scribit lib. 15. de Civ. Dei cap. 23. At lib. 21. cap. 10. ubi quærit, an ignis corporeus possit Demones torquere, ait: *Sunt quædam sua etiam demonibus corpora, sicut doctis hominibus visum est &c.* Postea: *Si autem quisquam nulla habere corpora Demones assererat, non est de hæc re operosa inquisitione laborandum, aut contentiosa disputatione certandum. Cur enim non dicamus, quamvis miris, tamen veris modis etiam spiritus incorporeos posse penâ corporalis ignis affligi, si spiritus hominum etiam ipsi profectò incorporei, & nunc potuerunt includi corporalibus membris &c. Ath. erubunt ergo, si eis nulla sunt corpora, spiritus Demonum; imò spiritus Demones licet incorporei corporeis ignibus cruciandi.* Ex quibus dubium se de Angelorum corpore fuisse significat, at non de animâ dubitasse, quam profectò incorpoream dixit. Undè Adamus hoc ipso testimonio rursus arguitur, ac Morainii hallucinatio, qui eam sententiam uti certam ab Augustino asertam dicit, quæ dubia semper apud eundem fuit, licet quandoque corporeos esse Angelos supponat, ne novâ illatâ questione ab argumento distrahatur. Non desinere tamen, qui Augustinum dubitantem sequerentur, unus pro mille sit Sanctus Bernardus, qui lib. 5. de Consider. cap. 4. ait: *Quantum de corporibus horum, nempe Angelorum, non modo undè sint, sed an aliquatenus sint, hæret sententia aliquorum. Undè si quis inter opinabilia magis id ponendum censuerit, non contendo. Et Serm. 5. in Cant. Cæterum, inquit, Angelica corpora utrumnam ipsis spiritibus naturalia sint, sicut hominibus sua, & sint animata sicut homines &c. videntur Patres de huiusmodi diversa sensisse; nec mihi perspicuum est, undè alterutrum doceam, & nescire me fateor; sed & vestris profectibus non multum confere arbitror harum rerum notitiam. Hæc sanctissimus, idemque doctissimus Pater.*

§. II.

An Sanctus Doctor asseruerit Solem, & astra esse animata?

Rursus opponit Sancto Patri Morainius: *Tremdu-bitavit num Sol, & Luna, alique sydera, quæ oculis conspicimus, sint animata.* Ibidem. Sed hic quoque adversarii eruditio vel desideratur, vel appellatur. Etenim apud veteres non modò Philosophos, verum etiam Patres controversum erat, essentne cæli animati. Platonicæ, ac Stoicæ animatos cælos dicebant, in quorum opinionem ivere Cicero lib. 2. de

de Nat. Deorum, & Plinius lib. 2. Nat. Hist. cap. 9. Peripatetici etiam plerique idem existarunt, ut patet ex Raguseo Tomo 1. Philosophiæ disp. 14 & Alexandro Achillino lib. 3. de Orbibus cap. 1. qui etiam ex Aristotele eandem sententiam deduci satis prolixè contendit. Communior tamen Peripateticorum opinio ex Philosopho intelligentias assistentes cœlis, non verò eosdem informantes concedit. Non una etiam fuit Patrum de cœlorum animâ opinio, undè, cum Sanctus Doctor tantis litigiis sese immiscere noluerit, iudicium suspendit, nempe an Angeli verè Orbes informant, vel eos solummodò in gyrum propellerent. Undè in fine 2. de Gen. ad lit. ait: *Solet etiam quæri, utrum cœli luminaria ista conspicua corpora sola sint: an habeant retores quosdam spiritus suos, & si habent, utrum ab eis etiam vitaliter inspiciantur, sicut animantur carnes per animas animalium; an solâ sine ullâ permixtione præsentia?* Quas quæstiones insolutas relinquens ait: *easdem non facillè posse comprehendî.* Quare Sanctus Thomas 1. par. q. 70. art. 3. ubi quærit, utrum luminaria cœli sint animata, ait: *Similiter etiam apud Doctores fidei fuit circa hoc diversa opinio. Origenes enim posuit corpora cœlestia animata. Hieronymus etiam idem sentire videtur &c. Basilii verò, & Damasceni asserunt corpora cœlestia non esse animata. Augustinus verò sub dubio dereliquit in neutram partem declinans.* Idem Angelicus Doctor 2. contrâ Gent. cap. 70. ingenuè testatur, nihil ab Ecclesiâ de animâ cœli definitum esse: *Hoc autem, inquit, quod dictum est de animatione cœli, non diximus quasi asserendo secundum fidei doctrinam, ad quam nihil pertinet sive sic, sive aliter dicatur.* Scotus verò 2. dist. 14. q. 1. in fine scribit: *Si cœli non sunt animati, hoc est magis creditum, quam ratione probatum.* Quod si neque auctoritate Ecclesiæ, ut ait Angelicus, neque efficaci ratione, ut subdit Subtilis, quicquam de cœlorum animâ certi stabilitum est, nonnè jure Magnus noster Doctor eâ de re poterat dubitare? Cum lib. 13. de Civitate Dei cap. 16. retulisset sententiam Platonis ait: *Et hoc quidem, utrum Plato verum de syderibus dicat, alia quæstio est.* Neque enim continud concedendum est, globos istos luminum, sive orbiculos luce corporeâ super terras seu die, seu nocte fulgentes, suis quibusdam propriis animis vivere, eisque intellectualibus, & beatis &c. Ex quibus patet, Augustino illam de cœlorum animabus sententiam non multum placuisse, eam tamen ob Platonicorum, ac Patrum præsertim auctoritatem in medio reliquisse.

Cæterum cœlos sine animâ melius statuendos ex propriâ sententiâ non semel docuit. In libro posteriori Retract. cap. 7. ubi corrigi libros contrâ Faustum ait: *In decimo quarto de Sole, & Lunâ talia dicta sunt, tanquam sentiant, & ideo tolerant vanos adoratores suos. Quamvis verba ibi accipi possint ab animali ad inanimatè translata modo locutionis, qui vocatur græcè metaphora.* Vides Sanctum Patrem retractare sententiam, quâ visus fuerat, astris animas dare, idque metaphoricè tantum intelligendum esse apertè protestari? In his verò libris definitivam veluti sententiam tulit, quâ quid de astrorum animabus ipse sentiret, intimavit, ita ut etiam alibi oppositum dixisset, ex posteriori aserto corrigetur. Idem habet tract. 1. in Joannem ad illa verba: *Quod factum est, in illo vita erat.* Legatur eruditus Pater Alipius Reylos Augustinianus lib. 1. de Anima cap. 4. ubi de Sancti Augustini sententiâ doctissimè disputat. Opinio verò illa de cœlorum animâ damnata demum legitur in literis à Justiniano Imperatore scriptis ad Mennam

Patriarcham C. P. ubi inter reliquos anathematissimos hic habetur: *Si quis dicit cœlum, & Solem, & Lunam, & stellas, & aquas, quæ super cœlos sunt, animas, & materiales esse quasdam virtutes, anathema sit.* Ut præcipuus Origenis error ille proscriptus fuit. Porro Justiniani literas Vigilius Papa cum universâ Ecclesiâ Catholicâ approbavit, uti testatur insignis tum temporis Carthaginensis Diaconus Liberatus cap. 23. Breviarii; quâ de re pluribus egimus in Dissert. de Synodo V. Hunc autem canonem in eadem Synodo V. œcumenicâ anno 553. celebratâ approbatum fuisse scribit Nicephorus lib. 17. cap. 27. Undè Pater Lupus eundem uti ab eadem Synodo statutum more solito, nempe eruditè notis, ac scholiis illustrat. An verò modò defendi possit anima cœlorum post damnatam illam Origenis opinionem, nolo disputare; posset enim quis reponere, damnatam solummodò illam sententiam juxtâ mentem Origenis intellectam, de quo hæc scribit Sanctus Hieronymus Epist. 61. contrâ Joannem Hierosolymitanum: *Origenes docet Solem ipsum, & Lunam, & omnium astrorum chorum esse animas rationalium quondam, & incorporaliū creaturarum, quæ nunc vanitati subjæta, ignitis videlicet corporibus, quæ nos imperiti, & rudes luminaria mundi appellamus, liberabuntur à servitute corruptionis in libertatem filiorum Dei.* De quâ Origenis opinione hæc tradit Sanctus Augustinus tom. 6. in lib. contrâ errores Priscillianistarum cap. 8. *De Sole, & Lunâ, cæterisque syderibus, quod cœlestia sint corpora videmus, quod animata sint, non videmus. De divinis hoc libris legatur, & credimus.* Hæc ibi. Et quidè Fromondus lib. 1. de Animâ cap. 1. art. 8. fatetur eum, qui animam vegetativam, aut etiam sensitivam astris concederet, in Synodum V. non peccare, quæ animas tantum intellectivas à cœlestibus corporibus exclusit. Petrus Aureolus Parisiensis Scholæ præclarissimum decus, & Ordinis Minorum singulare ornamentum, quem nunquàm sine admiratione se legisse testatur Basilii Poncius in quodlibetis quæst. 8. cap. 3. est enim ob ingenii acumen, & argumentorum sive copiam, sive vim spectes, queis nova plerumque abs se inventa asserita communit, nemini Scholasticorum secundus, hic, inquam, cum in 2. sent. dist. 14. q. 2. art. 2. pluribus investigasset, num intelligentia movens cœlum uniretur tanquàm motor, an verò ut forma, & probabiles rationes ad animam cœlorum persuadendam adduxisset, solutis etiam argumentis, quæ à Theologis contrâ eandem opinionem fieri communiter solent, ita concludit: *Sed dimissis Philosophis, & aliis, intelligendum est in hac materiâ, quæ via prædictarum duarum est probabilior, cum utraque satis probabilis videatur.* Respondet: *Augustinus dicit* (recitato uno, & altero testimonio) *sed nec illud certum habeo, utrum ad eandem societatem pertineant Sol, & Luna, & cuncta sydera, quamvis nonnullis lucida esse corpora, non cum sensu, aut intelligentiâ videantur: Hæc Augustinus.* *Si ergo tantus Doctor in hac materiâ dubitavit, ego nihil definit in hac parte.* Ridendus igitur Morainius, qui Augustini dubitationem inter errores rejecit, quam subtilissimus Scholasticorum solâ Sancti Doctoris auctoritate, atque exemplo motus, secutus est, ille inquam Aureolus, *cujus vestigiis non erubescit modò tota Neutralium Schola inhaerere, principia Divi Thomæ, & Scoti deserendo, quæ verba sunt sapientissimi Patris Mæstrij Meldulensis in Præfat. ad tomum 1. Metaphysices.*

§. III.

Augustinus de Origine anima dubitans perperam erroris arguitur. Ofsenditur, Sanctos Patres eâ in dubitatione Augustinò per plura Sæcula adhaesisse.

Tertius Sancti Augustini error palmaris, ac capitalis excutiendus est. Clamat Morainius: *Dubitavit etiam de origine animarum, utrum creentur de novo, quod certissimum est, an ex Adam propagentur?* Sed hic Recentior eam dubitationem errori Augustino vertens supinam, quâ laborat, totius antiquitatis ignorantiam patefacit. Non una erat antiquitas de origine animæ inter Patres sententia, ut videre est in Epistola Aug. 157. ad Optatum Episcopum, & in Epistola Hieronymi ad Marcellinum; quæ est 27. inter Augustinianas. At duæ, reliquis rejectis, celebriores in Ecclesiâ evaserant; alii enim creati à Deo animas in singulorum hominum conceptione dicebant, plurimi verò non creati animam à Deo, sed ex animâ parentis traduci contendebant. Augustinus in hanc quæstionem totius summi ingenii vires contulit, nihilque penitus indiscussum reliquit, quò rei veritatem assequeretur; sed cum neutram quæstionis partem efficaci auctoritate, aut demonstrativâ ratione, sibi probari animadverteret, neutri adhæsit; fusè tamen eâ re ventilatâ in lib. 10. de Gen. ad lit. cap. 6. & seq. in quatuor libris de Origine animæ Epist. 28. ad Hieronymum, & in tribus Epistolis ad Optatum, quas laudat Sanctus Fulgentius lib. 3. de Verit. prædest. & Grat. cap. 18. Verùm exortis postea Pelagianis, qui peccatum originale inficiabantur, illud præcipuè argumentum jactantes, creati à Deo animas, nec illas posse à Deo produci cum peccato, ea sententia, quæ animarum propagationem defendebat, Sancto Doctori probabilior videri coepit. Audiatur Augustinus lib. 10. de Gen. cit. cap. 23. ubi post longissimam disputationem concludit: *His igitur quantum pro tempore potuimus pertractatis, omnia paria, vel penè paria ex utroque latere rationum, testimoniorumque momenta pronunciam, nisi eorum sententia, qui animas ex parentibus creati putant, de baptisimo parvulorum præponderaret.* Itaque ad finem usque vitæ Augustinus in eo dubio perseveravit. Cæterum tantum valuit Augustini exemplum, ut sapientissimi Patres eundem subsecuti, per plura sæcula cum Augustino de animarum origine dubitarint; donec Scholasticorum opinione prævalente, animarum traduce antiquato, earundem creatio in Ecclesiâ communis evasit. Hoc quidem diligentius ostendendum est, quia Bellarminus lib. 4. de Amis. grat. cap. 11. ex traditione Ecclesiasticâ contendit certam esse sententiam de creatione animarum, quod tam falsum apparebit, quàm verum, dubitationem Augustini ex traditione Ecclesiasticâ antiquis temporibus fuisse receptam.

Et quidem antè Augustinum de origine animæ dubitavit Rufinus in Epistola ad Sanctum Anastasium, ubi tribus recitatis de origine animæ sententiis: *Ego verò, inquit, cum hæc singula legerim, Deo teste dico, quia usque ad præsens certi, vel definiti aliquid de hac quæstione non teneo, sed Deo relinquo scire, quid sit in vero, & si cui ipse revelare dignabitur.* Quia verò Rufinus tertiam sententiam posuerat de animabus, quod factas jam olim, id est, tunc cum Deus omnia creavit ex nihilo, nunc eas iudicio suo dispenset in corpore, quod Origenem sensisse subdit, meritò vapulat à Hieronymo in Apologia, & in Epistola ad Marcellinum. At

Augustinus nunquam de eâ Origenis opinione dubitavit, esset-ne falsa, ut in Epist. 28. ad Hieronymum fatetur, rationem reddens, cur in libris de libero arbitrio ex illius suppositione disputarit. Rufinus tamen suo tempore, nempe Anastasio Summo Pontifice, quæstionem de animâ magnis contentionibus agitari ceptam ibidem testatur, & Hieronymus in Epistola laudatâ vocat eandem *maximam Ecclesiasticam quæstionem.* At tempore Sancti Augustini enatis Pelagianis eâ de re lites recrudere. Hinc ab Oratio in Africam ad Augustinum, indè in Asiam ad Hieronymum peregrinationes suscepit: hinc Augustini ad Hieronymum, & Optati ad Augustinum Epistolæ missæ: hinc ab eodem Optato unum, quatuor ab Augustino, & duo à Vincentio quodam de origine animæ scripta volumina. Res tamen dubia permansit, nihilque tot elucubrationibus peractum est. Hieronymus sententiam asserentem, singulas singulis hominibus animas creati, *potius credidit*, scribens tamen traducem animarum *Occidentalem Ecclesiam solere sentire* teste Augustino Epist. 157. At non ita creationem animarum tenebat, ut rem illam dubiam esse ingenuè non fateretur, cum eâ de re ab Augustino consultus respondit: *Unusquisque in suo sensu abundet.* Quare Sanctus Eucherius Episcopus Lugdunensis in cap. 3. Gen. ad illa verba: *Et edificavit Dominus Deus ait: Utrum sicut caro nascentium ex carne, sic animæ ex animabus procreentur, an novæ semper creentur à Deo ex nihilo? quæ quæstio in definiendo difficilis est, quia nihil à Sanctis viris, vel Scripturarum auctoritate manifestius pronunciatum est.* Pomerius etiam Africanus vir eruditissimus apud Massiliam scripsit octo libros de animâ, in quorum quarto disputavit: *Utrum anima, quæ nascituro corpori infundenda est, nova fiat sine peccato, an ex substantiâ animæ primi hominis velut propago à radice producta etiam peccatum primæ animæ seculo originaliter retrahat?* Apud Gennadium de viris illustr. cap. 98. & licet nesciamus, quid in eâ quæstione senserit, rem tamen suo tempore dubiam non obscure significat. Floruit hic circè annum 480.

Sequitur sextum Sæculum, in quo & Patres, & Synodi de origine animæ cum Augustino dubitarunt. Obortis Constantinopoli de origine animæ dissidiis Africani Episcopi de eodem argumento consulti ita responderunt in Epistola Synodica ex Sardinia, ubi exulabant, Byzantium missâ: *Quæstionem verò animarum, aut tacitam debemus relinquere, aut sine contentione tractare; quia sine ex propagatione veniant, sive nova singulis corporibus fiant, quod Sanctarum Scripturarum auctoritas non manifestè pronunciat, cum cautela debet inquiri, maxime quod sine fidei detrimento potest à fidelibus ignorari.* Cap. 10. In eadem dubitatione fuit Sanctus Fulgentius lib. 3. de Verit. prædest. & grat. à c. 18. ubi Augustino, quod eâ de re dubitavit, eximie laudibus commendato cap. 20. concludit: *Quantò ergo melius ab hujus quæstionis certamine temperamus, in quâ nos inaniter laborare cognoscimus, præsertim quia quod à Sanctis viris majoribus, nostris videmus minime definitum, oportet nos tantò cautius, atque temperantius querere, quantò ad ejus finem illos præclaros viros certimus minime pervenisse.* Coætaneus Fulgentii Casiodorus in lib. de Animâ cap. 14. tantum abest, ut illud Augustini dubium reprehenderit, ut eundem potius ob id laudaverit: *Pater, inquit, Augustinus religiosissimâ devotione laudandus, nihil temerè dicit esse affirmandum, sed in ipsius esse secreto, sicut & alia multa, quæ nostra non potest nosse mediocritas.* Et statim: *melius est enim in tam occultis causis constiteri ignorantiam, quàm*

quàm periculosam assumere forassis audaciam. Ita altero post Augustinum Sæculo dubitatio de origine animæ sapientissimorum Patrum menti altius infederat.

Verùm circa Sæculum VII. Augustiniana dubitatio longè celebrior, atque dignior evasit, eam enim suo iudicio Apostolica Sedes approbavit, suamque effecit, ac doctissimi Patres eandem inter fidei dogmata retulere. Sanctus Gregorius Magnus lib. 7. Epist. 53. ad Secundinum scribit: *Sed hæc de re dulcissima mihi tua charitas sciat, quia de origine animæ inter sanctos Patres requisitio non parva versata est, sed utrum ipsa ab Adam descenderit, an certè singulis detur, incertum remansit, eamque in hæc vitâ insolubilem falsi sunt esse quæstionem, gravis enim quæstio est, nec valet ab homine comprehendi.* Hæc doctissimus, ac sanctissimus Pontifex. Ex quibus prorsus evanescit illa Ecclesiastica traditio, ex quâ creationem animæ Bellarminus deducit; nam, teste Gregorio, Sancti Patres eam de origine animæ insolubilem falsi sunt esse quæstionem. Vides igitur non unum à Morainio Augustinum erroris argui, sed & in Gregorio Apostolicam Sedem, & Patrum Senatum, à quibus dubitatio Augustini approbata fuit. Sed aliquid majus addendum est. Itaque cum communiter de origine animæ dubitaretur, tantum ea dubitatio in Ecclesiâ invaluit, ut Sanctus Idorus Hispanensis Antistes non fuerit veritus, eandem inter regulas fidei veluti ab omnibus Catholicis credendam reponere. Etenim lib. 2. de Offic. Eccl. cap. 23. quod incipit: *Hæc est autem post Apostolorum Symbolum certissima fides, quam Doctores nostri tradiderunt, inter alias sententias, quas de fide tenendas proponit, hanc inserit: Quod incerta sit animæ origo.* O' eximiam Recentiorum eruditionem, qui eam Augustino dubitationem errori vertunt, quam & Apostolica Sedes, & Synodi, & Patres plenis suffragiis subscripserunt, eamque unus eorum doctrinâ, ac pietate illustri de fide populis credendam proposuit!

At nec VIII. neque IX. Sæculo res definita fuit, sed sapientissimi Patres cum Augustino, imò cum Apostolicâ Sede adhuc dubitabant. Testis sit Sanctus Prudentius Episcopus Tricassinus, cujus laudes recitat Sausajus in Martyrologio Gallicano, qui in lib. de Prædest. adversus Joannem Erigenam ita loquitur cap. 16. *Nascitur enim de carne caro, sed utrum & anima similiter de animâ nascatur, magna quæstio est, & à Patribus diu, multumque discussa, sed absque certâ definitione relicta.* Itaque usque ad annum 850. quo tempore Sanctus Prudentius vivebat, ex Ecclesiasticâ traditione dubia erat de origine animæ sententia. Verùm nec post millesimum annum ita certa erat sententia de creatione, ut plures de eadem non dubitarent. Sanctus Anselmus Cantuariensis Antistes morti proximus cuidam familiari sibi dicenti: *Ad Paschalem Domini tui curiam relicto sæculo vadis, hæc reposuit: Et quidem si voluntas ejus in hoc est, voluntati ejus non contradico; verùm si mallet me adhuc inter vos saltem tandiu manere, donec quæstionem, quam de animæ origine mente revolvo, absolvere possim, gratosus acciperem, sed quod nescio, utrum aliquis eam me defuncto sit absolurus.* Hæc ille ad annum 1109. teste ejus discipulo lib. 2. de Vita ejusd. cap. 59. apud Surium 21. Aprilis. Hugo à Sancto Victore lib. 1. de Sacram. par. 7. cap. 30. probat animam non esse ex traduce, sed creari, ait tamen: *Probabilius constat animas ex traduce non esse. Et inferius: His igitur, & hujuscemodi rationibus probabile factum est, animas ex traduce non esse, sed novas de nihilo creatas novis quotidie corporibus de paterno semine fieri, & curis in vulvâ formatis ad vivificationem*

infundi. In quibus tamen omnibus nulla unquam ratio, sive auctoritas incantum prævalere potuit, ut dubietatem tolleret quæstionis; excepto eo solo, quod fides Catholica magis credendum elegit, animas quotidie corporibus vivificandis sociandas de nihilo fieri, quàm secundum corporis naturam, & carnis humanæ proprietatem de traduce propagari. Ex quibus patet, ad annum usque 1130. quo floruit Hugo, nullâ neque ratione, neque auctoritate dubietatem quæstionis de origine animæ sublata fuisse, sed tunc in Ecclesiâ magis communiter defensatam esse sententiam de creatione animarum. Hinc Magister Sententiarum in 2. dist. 19. dixit, Ecclesiâ Catholicam docere animas non esse ex traduce, quâ sententiâ ab Scholasticis receptâ animarum creatio asserita est, ita tamen ut, teste Bellarmino lib. 4. de Amis. grat. & statu pecc. cap. 10. in fine, adhuc non defiat, qui in eâ Sancti Augustini dubitatione hærendum censeant. Estius quidem nobilis Theologus scribit 2. sent. dist. 17. §. 14. nihil esse de origine animæ ab Ecclesiâ definitum, nec futuros esse fidei reos, qui eâ de re dubitent. Sed viderint illi, qui ita dubii adhuc esse vellent, sat mihi est ostendisse, jure Augustinum de origine animæ dubitasse, eamque dubitationem per plura Sæcula Sanctis Patribus placuisse. Sanè prudentissimus fuisse dicendus est, qui in quæstione difficillimâ iudicium suspendit, cum nihil certi ab Ecclesiâ definitum esse sciret; ubi enim de re obscurissimâ disputatur non adjuvantibus divinarum scripturarum certis, clarisque documentis, cohibere se debet hum. na. præsumptio, nihil faciens in partem alteram declinando. Ita suam hanc perplexitatem defendit lib. 2. de Pecc. mer. cap. 36. Hinc cum Pelagiani ex creatione animarum, quam altius exaggerabant, deducerent, non posse illas habere peccatum originale, ne aliâ in Deum creatam culpa rediret, lib. 3. ad Bonif. in fine, & ex literis Zosimi, quarum fragmentum recitat in Epistola 157. Sanctus Doctor in utraq. sententiâ tam affirmantium animarum traducem, quàm negantium, peccatum originale bene posse componi demonstravit, ac rem apud Ecclesiâ certissimam juxta utramque opinionem explicare conatus est, ne cui peccatum originale incredibile videretur.

Bellarminus concedit, Augustinum de animæ origine dubitasse, addit tamen in scriptis post libros de Genesi ad literam apertissimè refellisse sententiam de traduce animarum, quod in Epist. 157. ad Optatum hæc scribat: *Itaque illi, qui propagationem animarum inconsideratâ temeritate defendunt.* Et superius loquens de sententiâ Tertulliani, qui ponebat traducem animarum dicit: *Quo quid perversius dici potest? Non assentior, cum in illâ Epistola adhuc se dubitare fateatur; nam recitatâ utraq. opinione de creatione, & traduce animarum initio statim Epistolæ ait: Quarum autem rerum, atque causarum consideratione permovear, ut in neutram assertionem meus inclinetur assensus, sed ADHUC inter utramque disceptem.* Et lib. 1. de Orig. anim. c. 16. de traduce animarum ait: *Ego nec defendo, nec refello.* Hos autem libros Sanctus Doctor composuit, post illam Epistolam, quam Cæsareâ dedit ad Optatum, ut ostendimus lib. 1. Hist. Pelag. cap. 15. in iis autem libris suam dubitationem fusissimè defendit contra Vincentij Victoris reprehensiones. Solvit tamen ibi more solito argumenta utriusque sententiæ, quod non est opinionem de traduce refellere, sed ejusdem incertitudinem demonstrare. Hinc illius assertores inconsideratæ temeritatis arguit, non quod putaret illos falsum asserere, sed quod culpæ

promptam eorum audaciam, quâ opinionem non certis argumentis stabilitam uti veram contentiosè defenderent, quia ut inquit in Epistolâ laudatâ: *ubi res naturaliter obscura nostrum modulum vincit, & apertè divina Scriptura non subvenit, temerè hinc aliquid definire humana conjectura præsumit.* Undè apud Augustinum inconsideratâ etiam temeritate alii mordicè oppositam sententiam de animarum creatione sustinebant. Sed neque quod Augustinus de sententiâ Tertulliani dixit, contrâ sententiam de traduce animarum eo modo, quo ab Augustino explicabatur, ut argumentis contrariâ sententiâ responderet, accipiendum est. Nam Tertullianus indè ab Augustino reprehenditur, non quòd traducem animarum poneret, sed quòd non rectè illum assereret, cum putaret animam esse corpoream, atque ad eòd per semen corporeum generantis traduci: *Nam & illi, scribit Augustinus, qui animas ex unâ propagari asserunt, quam Deus primo homini dedit, atque ita eas ex parentibus trahi dicunt, si Tertulliani opinionem sequuntur, profecto eas non spiritus, sed corpora esse contendunt, & corpulentis seminibus exoriri. Quo peruersius quid dici potest? Et in hoc sensu Sanctus Thomas 1. p. q. 118. art. 2. ait, hereticum esse dicere animam traduci cum semine, nempe corporeo, ut ipse ibidem probat, in quo sensu communiter etiam Scholastici 2. d. 17. & 18. sententiam de traduce animarum rejiciunt.* At Sanctus Doctor nunquam de hoc modo Tertulliani traducendæ animæ dubitavit, sed eundem tum in eâ Epistolâ, tum lib. 10. de Gen. c. 25. exploit, atque *incredibilius dogma pronuntiavit.* Sed dubitavit Augustinus, *utrum INCORPOREUM semen anima suâ quadam occultâ, & invisibili viâ seorsum ex patre currat in matrem, cum sit conceptus in semina:* in eadem Epist. 157. De iis verò, qui minori cum difficultate traducem defendebant scribit lib. 10. de Gen. ad lit. cap. 20. *Per semen quippè concubentis patris transfundi etiam semen animæ volunt.* Nam animam rationalem ex materiâ corporeâ factam fuisse, illi soli dixere, qui eandem corpus esse putarunt ex Augustino lib. 7. de Gen. cap. 9. contrâ quos in eo libro idem acutissimè disputat. Quare censura illa Augustini eos tantum perstringit, qui animam corpoream juxtâ Tertulliani errorem ex corpulentis seminibus originem trahere asseverabant. Qualem verò se exhiberet Augustinus erga utramque sententiam audiatur lib. 10. de Gen. cap. 21. *Ego adhuc inter utrosque ambigo, & moveor aliquando sic, aliquando autem sic.* Et cap. 23. *Admoneo sanè, inquit, quantum valeo, si quos ista præoccupavit opinio, ut animas ex parentibus credant propagari, quantum possunt se ipsos considerent, & interim sapiant, corpora non esse animas suas.* Ex quibus Adamus iterum refellitur, dum scribit, Augustinum credidisse animam esse corpoream, quem errorem Sanctus Doctor toto eo libro persequitur.

Bellarminus, ut probet ex traditione Ecclesiasticâ animas à Deo creari, nonnullos Patres adducit, qui etiamsi aliquo modo explicari possent, nullo nobis impedimento esse debent, nam apud Græcos in Orientali Ecclesiâ creatio animarum communiter tenebatur. Apud Occidentales verò, teste Hieronymo, opinio de traduce prævalebat. Idem Pater initio quidem hanc secundam sententiam irridebat in cap. ult. Eccl. motus illis verbis, *& spiritus redeat ad Deum, qui dedit illum.* vers. 7. Sed hoc testimonium egregiè interpretatur Augustinus lib. 10. de Gen. c. 9. & cum in Epist. 28. ad eundem Hieronymum ostendisset, eum locum *plus suffragari eis, qui ex unâ putant omnes esse animas,* non amplius sententiam de traduce

Hieronymus irrisit, sed laudatâ Augustini diligentia in explicandis Sacræ Scripturæ testimoniis adhibita rescripsit Epist. 30. apud Augustinum: *Unusquisque in suo sensu abundet,* contestatus nihil se in literis Augustini, in quibus latissimè de Origine animæ disputavit, reprehendendum putare. Commentarios autem in Ecclesiastem scripsit ante annos ferme decem quàm scriberet ad Pammachium contrâ errores Joannis Hierosolymitani, anno nempe 483. nam Epistola illa data est anno 493. ut eruditè num. 2. ejus anni probat Baronius. Cum verò libri Augustini per Ecclesiam avidè legerentur, sapientiores quique cum Augustino dubitare cœperant in neutram partem inclinantes, ut demonstravimus, magnâ cum Augustini gloria, cum Patres subsecuti tanti illius auctoritatem fecerint, ut non modò docentem, sed etiam dubitantem sequi voluerint, quasi desperantes veritatem illam assequi, ad quam Augustini ingenium pervenire non potuerat. Itaque Sanctus Doctor tanto studio, ac diligentia omnia scripturarum loca pro utraque parte adducta exponens, rem satis dubiam apud posteriores fecit, suamque illis dubietatem persuasit. Bellarminus ibidem ex Hieronymo eam Ecclesiasticam traditionem ita probat: *In Epistolâ ad Pammachium de erroribus Joannis Hierosolymitani ante medium recitatis sententiis Origenis, Tertulliani, & Apollinaris hereticorum de animâ, dicit: Ecclesiasticum dogma esse, ut Deus quotidie animas fabricetur: Ubi cum opponat Ecclesiasticum dogma sententiis hereticorum, videtur omninò sensisse, Catholica fide esse tenendum, animas non traduci à parentibus, sed creari.* Hæc Bellarminus. Verum Hieronymi verba audire præstat in Epistolâ ad Pammachium: *An certè (quod Ecclesiasticum est secundum eloquia Salvatoris: Pater usque modò operatur, & ego operor: & illud Esaiæ: Qui format spiritum hominis in ipso, & in Psalmis: qui fingit per singulos corda eorum) quotidie Deus fabricetur animas &c.* Bellarminus addit dogma, & silet hæc, secundum eloquia Salvatoris, cum Hieronymus illud asseritum Ecclesiasticum dixerit, non quòd esset dogma definitum ab Ecclesiâ Catholica, ac de fide tenendum, cum scripserit, Ecclesiasticos Occidentales traducem solere communiter defendere, ut fateatur ipsemet Bellarminus cap. illo 11. *S. Quarta sententia.* sed ut ibidem subdit, quòd esset secundum auctoritatem Scripturæ, quæ videtur creationem insinuare, quæ tamen loca explicat Augustinus superius laudatus, & Bellarminus ipse ait: *Quare ut Sanctus Augustinus disputat in Epistolâ 28. ad Hieronymum, nullus fortassè Scripturæ locus invenietur, in quo perspicuè doceatur, animas non fieri ex propagine, sed creari.* Quare secundum eloquia Salvatoris haud perspicuè statuitur asseritum illud de creatione animarum, & sic Bellarminus à Hieronymo discedit, quem pro se produxerat, neque erit amplius asseritum Ecclesiasticum, cum eo titulo tantum à Hieronymo dicatur, quòd sit secundum eloquia Salvatoris, juxtâ explicationem auctorum illius sententiæ.

Opponit idem Auctor, Leonem Magnum in Epistolâ ad Turibium cap. 10. hæc scribere: *Catholica fides constanter prædicat, atque veraciter, quòd animæ hominum prius quàm suis inspirarentur corporibus, non fuere, nec ab ullo incorporarentur, nisi ab opifice Deo, qui ipsarum est creator, & corporum.* Sed ibi Pontifex Origenis sententiam de antiquâ, ac simul tanè omnium animarum creatione confutat, ut patet ex illâ Epistolâ 91. initio cap. 10. neque minus dicitur ibidem Deus creator corporum, ac animarum; undè sicut ex illo modo loquendi

70: 5.
17.
Isa. 42.
Ps. 32.

loquendi non deducitur, corpus non esse ex traduce, nullo item modo inferri potest, non fieri ex traduce ipsam animam. Addit Leonem eundem Epist. II. ad Julianum ita loqui de animâ Christi: *Nec alio illi, quam cæteris hominibus, anima est inspirata principio, quæ excelleret non diversitate generis, sed sublimitate virtutis.* At anima Christi producta est ex nihilo, non per traducem propagata ex Augustino lib. 10. de Gen. c. 19. & 20. undè & reliquorum hominum animæ juxta Leonis decretum à Deo creatæ fuisse credendæ sunt. Sed Leo ibidem damnat opinionem Eutychetis cum Origene concinentis; nam ita loquitur: *Arbitror enim, talia loquentem hoc habere persuasum, quod anima, quam Salvator assumpsit, prius in cælis sit commorata, quam de Mariâ Virgine nasceretur, eamque sibi Verbum in utero copularet.* Ex quibus patet, illis verbis: *Nec alio illi, quam cæteris hominibus anima est inspirata principio*, non significari principium, quod idem est ac causâ animæ productiva, de quo nulla erat cum hæretico controversia, sed principium, hoc est, initium durationis, quod idem fuerat in Christo, ac in nobis, nempe initium vivendi in corpore, non in cælis antè corporis formationem. Do verba Pontificis de Verbo scribentis, *nec animam enim, quæ anterior extitisset, nec carnem, quæ non materni corporis esset, accepit.* Quomodò verò defendentes traducem acutè probarent animam Christi fuisse creatam à Deo, non verò reliquas aliorum hominum; Lege Augustinum lib. de Gent. cit. c. 20. nobis enim satis est ostendisse nihil contrâ traducem à Leone esse statutum, ut Ecclesiastica illa traditio de creatione animarum à Bellarmino asserta, nullis innixa fundamentis appareat, cum potius de animæ origine dubitatio Augustiniano speculatu corroborata, per plura secula apud Patres invaluerit, ut satis hucusque est demonstratum.

Moraines, qui eam Sancti Patris dubitationem in errorum indicem rejecit, non modò omnia, quæ antiquitus dicta sunt, ignoravit, sed nec quid Recentiores audacter pronunciarunt, planè novit. Scripserat vir doctissimus Christianus Lupus, cum adhuc juvenis scripto luderet, in defensione Apologiæ de animâ ovi cap. 15. Doctores Marpurgensis Academiæ hanc thesim defendere: *Anima rationalis per traducem infunditur, non creatur.* In hac etiam sententiâ alios esse testantur Vossius lib. 2. Hist. Pelag. par. 1. thesi primâ, & Alipius Roylof lib. 6. de animâ ad mentem Sancti Augustini cap. 2. §. 3. nominans Timotheum Brightum Cantabrigensem, Georgium Sohnium, & Daniele Sennertum, qui cum ob eximiam eruditionem inter celeberrimos nostræ ætatis Medicos merito reponatur, audiendus est, licet non approbandus. Hic ergo Hypomnematè 4. cap. 14. ait: *Rationalis anima in primâ creatione & à Deo Opt. Max. condita, & corpori humano insita quidem est, verum per illud;*
Gen. 1. *Crescite, & multiplicamini, vim se propagandi, & multiplicandi accepit, & quidem cum semine. Neque enim anime rationalis essentia per se completa est, ut Angeli, quæ per se sola subsistat, sed est pars altera hominis, quæ corpus humanum informat, & proinde sicut societas illa corporis nihil ejus nobilitati derogat, ita nec propagatio cum semine. Item ibidem addit: Quod Dom. Fienus falsum, absurdum, & à Religione Catholica alienum putat, animam esse ex traduce, est verissimum, & sacris literis consentaneum. Adducitque nonnulla Sacræ Scripturæ testimonia, quæ tamen eruditè olim exposuit Augustinus, ne ex sacris areanis aliquod oppositæ sententiæ præjudicium fieret. Hæc, inquam, refero; sed non probò. Illud tamen advertendum est,*

quod superius ex Epist. 157. ad Optatum indicavimus Augustinum dubitasse, num anima per INCORPORABLEM SEMEN traduceretur, in quâ sententiâ nulla videri debet evidens repugnantia, cum plerique Scholastici admittant materiam spiritualement non esse impossibilem. Ita ex materiâ spirituali Angelos componunt Sanctus Bonaventura 2. dist. 3. in 1. part. art. 1. q. 2. Alensis 2. p. q. 20. memb. 2. §. 1. Aureolus 2. dist. 3. q. 1. art. 3. Ex Recentioribus materiam illam possibilem tradunt Bubalus in q. 50. Sancti Thomæ de Angelis art. 2. q. 2. difficul. 2. §. 1. Arriaga disp. 1. de anima sect. 5. Comptonus disp. 9. de anima sect. 2. Hanc sententiâ de materiâ spirituali, ex quâ anima componatur, fusè defendit Pater Matthæus Vegliensis in hac celeberrimâ Patavinâ Academiâ Theologicæ cathedræ Scoti moderato, vir rari ingenii, ac nostro præconio major. Hic enim Tom. priori de Angelis q. 27. probat Angelos ex materiâ spirituali componi, quod quæstione sequenti etiam de animâ dicendum esse contendit laudans cap. 1. num. 3. quosdam Scottistas, qui in eandem sententiâ descenderunt. Hæc ergo materiâ spirituali animæ admittit, quam tot Scholastici defendunt, non erit difficile statuere animarum educationem secundum formam ex eadem materia spirituali. Noster Alipius Roylof proximè laudatus ex eo animarum traducem possibilem defendit, quod anima ut Dei instrumentum, alteram animam creare potest, quàm virtutem creaturæ communicari posse nobiles Scholastici existimarunt. Sed prior modus magis placet. Quæ hic libuit insinuare, ut insulas quorundam censuras refellam, qui Augustinum reprehendunt, quod traducem animarum probabilem asseruerit, cum tamen evidenter constet, animas non posse educi de potentiâ materiæ corporeæ aliàs essent mortales. Etenim nusquam Sanctus Doctor arbitratus est, animas posse educi de materiâ corporeâ, sed tantum de materiâ spirituali, quam esse possibilem tot superius memorati Doctores concedunt; illâ autem concessâ non video, cur educitio formæ spiritualis ex materiâ spirituali aded evidenter impossibilis appareat, ut errori verti debeat Augustino, quod illam educationem probabilem duxerit. Fateor materiam spiritualement, ex quâ anima fieret, visam fuisse difficilem Augustino, ut patet ex lib. 7. de Genesi ad lit. cap. 6. & seq. Undè ait cap. 7. *An verò illa spiritualis materies, si fuit ulla, undè anima fieret, vel si est ulla, undè anima sunt, quid ipsa est, quod nomen, quam speciem, quem usum in rebus conditis tenet? Vivit an non? &c.* ubi fusè materiam spiritualement per modum disputantis examinat. Idem verò Sanctus Pater Epist. 157. ad Optatum proponit difficultates, quæ insurgunt posito illo semine spirituali, ex quo anima fiat; ut inde satis pateat quantum studii illi dubitationi tollendæ impenderit, sed cum utrimque magnis difficultatibus se premi cerneret, assensum suscipit. Neque enim probare possum hæc Bellarmini verba lib. 4. de Amis. grat. c. 11. *Certe Sanctus Augustinus, si nunc inter homines viveret, non solum sciret, sed etiam gratias ageret iis, qui nostram hanc sententiâ de creatione tuerentur.* At cur hæc gratias Recentioribus Augustinus deberet? Quod ex Scripturâ sententiani de creatione animarum ostenderint? At omnia sacrarum literarum testimonia Augustinus expendit, excussitque. An Scholasticorum auctoritatem sequeretur? Imò potius cum Patribus, quos laudavi, adhuc in veteri dubitatione persisteret: Rationibus eorundem contrâ traducem convinceretur? At illæ præterquam quod ab affirmantibus materiam spiritualement

facile solvi possunt, id tantum evincerent, ut Augustinus ab admittendo traduce assensum contineret, quod & semper fecit, non autem in sententiam de creatione singularum animarum eundem traherent, in qua non minoribus difficultatibus se premi sentiebat, præcipue verò, quòd datà eà sententiã, quam etiam Pelagiani toto conatu urgebant, difficultas traducendi peccatum originale statim emergit, quã ad eò premuntur Scholastici, ut in assignando modo, quo labes illa per generationem trahatur, minime inter se conveniant, sed sese invicem acerrimè oppugnent. Suspenderet igitur etiam nunc assensum Augustinus, & tunc gratias tantum ageret, cum certum modum proponerent, quo datà creatione animarum, peccati originalis propagatio ad eò evidenti ratione constaret, ut modus ille à nemine rejici posset.

Ex hucusque dictis satis elucet, quàm immeritò, Moraines, Augustino de Origine animæ dubitanti erroris notam inuris, nam plenis Sanctorum Patrum suffragiis ille absolvitur, & te invito panegyricum eidem recitat Magnum Africanæ Ecclesiæ ornamentum Sanctus Fulgentius Ruspensis Antistes his planè verbis conceptum: *Questionis de origine animæ Beatus Augustinus profunditatem sibi imperscrutabilem cernens, nullam voluit hujus rei defini tam proferre sententiam, incongruum prorsus existimans aliquid affirmare sine dubitatione velle, quod alter posset contrariã responsione convellere. Cujus tam in decimo libro de Genesi ad literam, quàm in libris ad Vincentium Victorem de origine animæ, nec non in libro primo ex duobus, quos ad Sanctum Hieronymum scripsit, in tribus quoque Epistolis, quas ad Optatum Episcopum de hac questione composuit, disputatione resulget non minus copiosa, quàm profunda, & eò magis laudabili, quia congruã temperie moderatã; ubi quicquid ingenti acumine, quicquid ratiocinationis ordine, quicquid auctoritatis pondere inquirendum, discutendumque conspexit, & inquiri singulartiter, & discussit, consensum tamen ab utraque definitione continuit, ne laborem tantæ disputationis inaniter susceperet, quem cujuslibet sententiæ temerariã definitio vacuaret.* Lib. 3. de Verit. prædest. & Grat. cap. 18.

§. IV.

An fuerit sententia Sancti Augustini, pueros baptizatos sine reali Eucharistia sumptione non posse salvari?

TRanseamus modò ad reliquos errores, quos de Augustino Recentiores publicant. Opponit Adamus pag. 584. Augustinum docuisse, *infantes etiam suscepto baptismo non posse salvos fieri sine reali sumptione Sanctissimæ Eucharistia.* Moraines recitatis verbis Sancti Augustini lib. 1. de Pecc. mer. cap. 20. §. auferatur jam dubitatio. ait: *Que verba sunt ad eò manifesta, ut difficillimè patientur benignam interpretationem, quã plerique Theologorum Augustinum ab errore excusare conantur, error enim est notatus, & damnatus sub anathemate à Concilio Tridentino.* Hic quoque Augustini causã tuta est Romanã Ecclesiã Sancto Doctori patrocinate, Apostolicæ enim Sedis Pontifices eadem omninò Augustini verba contra Pelagianos usurparunt. Cum hæretici coacti illis verbis Domini Joann. 3. 6. *Nisi quis renatus fuerit ex aquã, & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei,* concederent pueros sine baptismo mortuos non ituros in regnum cœlorum, cum illos sine peccato originali esse vellent, negabant eosdem in ignem æternum pro-

ficiendos, sed dicebant, illos habituros nescio quam vitam æternam, beatam, ac felicem, ut tradit Augustinus Serm. 14. de Verbis Apost. Lib. 4. de Orig. animæ cap. 13. Epist. 106. & alibi. *Quare ut hocce effugium Pelagianis præcluderet, illud Joann. 6. 54. opposuit: Nisi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis, inferens parvulos sine baptismo decedentes, cum non manducarint carnem filii hominis, aut ejus sanguinem biberint, non habituros vitam beatam, & per consequens fore damnatos.* De hoc argumento ex Sacris literis ab Augustino deducto hæc scribit ibidem Moraines: *Item lib. 1. de Pecc. mer. & rem. cap. 20. & lib. de Prædest. Sanctor. cap. 13. & lib. 2. Oper. Imperf. contra Jul. cap. 29. docere videtur, Sacramentum Eucharistia non minus esse necessarium parvulis ad salutem, quàm baptismum, neque minus ad eos pertinere, quod dicitur Jo. 6. 54. Amen amen dico vobis, nisi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis, quàm illud Jo. 3. 6. Nisi quis renatus fuerit ex aquã, & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei &c.*

Sed post Augustinum Romani quoque Pontifices, qui Pelagianos damnarunt, eodem prorsus testimonio Joannis 6. citato usi sunt, ad vitam illam, quam pueris Pelagiani sine baptismo promittebant, eliminandam. Sanctus Innocentius in literis ad Patres Synodi Milevitane ita scribit: *illud verò, quod eos vestra fraternitas asserit prædicare, parvulos æternæ vitæ premiis etiam sine baptismatis gratiã posse donari, per fatuum est. Nisi enim manducaverint carnem filii hominis, & biberint sanguinem ejus, non habebunt vitam in semetipsis. Qui autem hæc eis sine regeneratione defendunt, videntur mihi ipsum baptismum velle easare, cum prædicant eos habere, quod in eos creditur non nisi baptismo conferendum.* Putat Maldonatus textum esse corruptum dicens, ea verba Innocentii vix sensum ullum congruentem habere posse: *Ubi ergo, inquit, est defendunt, legendum puto deferunt, & ubi est nisi baptismo, legendum puto, sine baptismo.* Vasquez 3. p. disp. 279. cap. 4. num. 55. cum animadversiones Maldonati notasset, legit, *in eis d. defendunt.* At illa verba optimum sensum habent, nam vel ipse Cicero usus est illis particulis *non nisi* in lib. de Amicitia: *Hoc primum sentio, non nisi in bonis amicitiam esse non posse.* In Synodo etiam Carthagenensi Anno 397. can. 29. dicitur: *Ut Sacramenta Altaris non nisi à jesu nisi hominibus celebrentur.* Verbum verò defendo cum dativo jungit Horatius lib. 1. Car. ode 17. *Defendit æstatem capellis.* & Virgilius Ecl. 4. *Sollicitum pecori defendere.* Nec Præfectus urbem defendere sibi dicendus est, sed Principi. Quare textus Sancti Innocentii nullã novã Grammatica castigatione restituendus venit; sed leviora hæc insinuasle sit satis. Eodem prorsus testimonio Sanctus Gelasius Papa Pelagianos insecutus est in Epistolã ad Episcopos per Picenum: *Ut providentia Dei, inquit, omnes Pelagianorum nequitias amputaret, non solum dictum est: Qui non fuerit renatus ex aquã, & Spiritu sancto, non intro-* Jo. 3. *trabit in regnum cœlorum, sed etiam pariter dictum est: Qui non manducaverit carnem filii hominis, & biberit ejus sanguinem, non habebit vitam in semetipso. De vitã autem æternã hoc dictum nullus addubitãt, quoniam multi non manducantes hoc Sacramentum vitam videantur habere præsentem.* Audis Moraines, non minus ad parvulos pertinere illud Jo. 6. *Nisi manducaveritis &c.* quàm illud Joann. 3. *Nisi quis renatus &c.* Hoc Innocentius credit, hoc Ge-

larius statuit, quod tamen in Augustino tanquam palmare errorem reprehendebas.

Maldonatus in coment. cap. 6. Joan. 54. ait: *Mis-
sam facio Augustini, & Innocentii I. sententiam, que
sexcentos circiter annos viguit in Ecclesiâ, Eucharisti-
am etiam infantibus necessariam.* Rursus ibidem affirmat
Augustinum, & Innocentium eo testimonio Joan. 6.
adductos fuisse, ut crederent *infantes etiam baptizatos,
nisi Eucharisti-
am perciperent, salvos esse non posse.* Ita
socium erroris Augustino tribuunt Innocentium, &
si Gelasium legissent, eundem quoque addidissent.
Duo hic nobis præstanda sunt, & Maldonatus casti-
gandus, & Augustinus unâ cum Apostolicâ Sede ab
errore, ac censurâ vindicandus est. In primis cer-
tum est, veteres Patres consuevisse, pueris statim post
baptismum sacram Eucharisti-
am ministrare, ut tradunt Cyprianus in libro de lapsis, Gennadius de Ec-
cles. dogmat. cap. 52. Augustinus Epist. 107. Con-
cilium Toletanum II. cap. 11. Quod verò inquit
Maldonatus illos ita fecisse, quòd putabant, *Eucha-
ristiam etiam infantibus necessariam*, nullo pacto con-
cedi potest, id enim est contrâ Tridentini decretum
sess. 21. cap. 4. ubi de eodem antiquorum ritu, dan-
di parvulis Eucharisti-
am, loquens ait: *Ut enim Sanc-
tissimi illi Patres sui facti probabilem causam pro illius
temporis ratione habuerunt, ita certè eos nullâ salutis ne-
cessitate id fecisse sine controversiâ credendum est.* Quod
rursus addit Maldonatus, Sanctos Innocentium, &
Augustinum dixisse, *infantes etiam baptizatos, nisi Eucha-
ristiam perciperent, salvos esse non posse, & Adamus,
dixisse Augustinum, infantes etiam suscepto baptismo
non posse salvos fieri sine reali sumptione sanctissimæ Eucha-
risti-
æ, falsissimum est.* Illi quidem dixere, in-
fantes sine Sacramento Eucharisti-
æ salvos esse non posse, at id de pueris baptizatis nunquam affirma-
runt, cum eâ tempestate statim post baptismum dare-
tur omnibus etiam Eucharistia. Ob hanc verò cau-
sam eo testimonio Joan. 6. contrâ Pelagianos optimè
& Romani Pontifices, & Augustinus usi sunt. Nam
cum Pelagiani vitam æternam extrâ regnum Dei par-
vulis sine baptismo morientibus darent, Sancti Patres
ita arguebant: Nullus sine baptismo potest suscipere
Eucharisti-
am, per quam ex verbis Domini Joan. 6.
donatur vita æterna, igitur pueri morientes sine bap-
tismi, & Eucharisti-
æ Sacramentis non possunt partici-
pare vitam æternam. At nunquam dixere infantes
tantum baptizatos ante Eucharisti-
æ sumptionem non habere gratiam, & jus ad vitam æternam. Eo autem
discursu optimè Pelagiani convincebantur, quia undè
vitam æternam parvulis promitterent, non habebant.
Marius Mercator Sancti Augustini amicus, & defen-
sor in Opusculo contrâ Julianum hoc ipso argumen-
to utitur eâ prorsus ratione, quâ illud ipsi explicavi-
mus. De illius sententiam ex MS. Palatinæ Biblio-
thecæ in Vaticano num. 234. pag. 7. col. 2. *Vox Sal-
vatoris est: Nisi manducaveritis carnem meam, & bi-
beritis sanguinem meum, non habebitis vitam in vo-
bismetipsis: Quod certè abs que ullâ tergiversatione sine
baptismo nullus usurpat, nec sit illius particeps Sacra-
menti.* Porro hoc argumentum validissimum esse tes-
tatur Eusebius Episcopus Gallicanus, cujus homiliæ
sub Emiseni titulo circumferuntur, qui tamen Emis-
eno & posterior, & melior fuit. Hic in hom. 5. de
Paschate ait: *Nisi manducaveritis carnem filii hominis,
& biberitis sanguinem ejus, non habebitis vitam in vobis.*
Quod testimonium contrâ Pelagii blasphemias EVIDEN-
TISSIMUM, atque VALIDISSIMUM est, qui asserere arrep-
tâ impietate præsumit, non propter vitam, sed propter

regnum cælorum baptismum parvulis conferendum. Sub
his enim Dei verbis, quibus Evangelista pronunciat: non
habebitis vitam in vobis, aperte intelligenda est omnis
anima munere baptismi vacua non solum gloriâ carere,
sed vitâ: Tom. 5. Bibl. Sanct. Patr. par. 1. pag. 560.
Edit. Colon. Illam verò auctoritatem Sacræ Scrip-
turæ ita adhibuisse Sanctum Augustinum patet ex
eiusdem Epist. 106. ad Paulinum, ubi ait: *Si autem
cedunt Sedi Apostolica, vel potius ipsi Magistro, & Do-
mino Apostolorum, qui dicit non habituros vitam in se-
metipsis, nisi manducaverint carnem filii hominis, &
biberint sanguinem, quod NISI BAPTIZATI non utique
possunt, nempe aliquando fatebuntur, parvulos NON BAP-
TIZATOS vitam habere non posse.* Neque Sanctus In-
nocentius scribit, parvulis etiam baptizatis vitam
æternam nisi per Eucharisti-
am conferri, ut illi Mal-
donatus imponit, sed in eos creditur NON NISI BAPTIS-
MATE conferendam, ut vitam æternam non ab Eucha-
risti-
â, sed à baptismo conferri significet. Undè
Augustinus in laudatâ Epistolâ ad Paulinum notat,
ab Apostolicâ Sede adhibitum illud testimonium Evan-
gelicum, ne parvuli NON BAPTIZATI vitam posse habere
credantur. Non ait: ne parvuli etiam baptizati sine
Eucharisti-
æ sumptione vitam posse habere credantur.
Quæ gravis est adversariorum hallucinatio.

Sed cum eâ tempestate omnibus utrumque illud
Sacramentum, baptisma scilicet, & Eucharistia da-
retur, non tam frequenter legimus in Augustino,
quid senserit, si baptisma tantum sine Eucharisti-
â collatum fuisset. Cæterum semel casum illum lego
apud Sanctum Doctorem lib. 1. de Orig. anim. cap. 9.
& lib. 3. cap. 9. ubi cum Vincentius Victor exemplo
boni Latronis probaret, pueros sine baptismo posse
salvari, Sanctus Doctor respondet, fieri potuisse,
ut latro ille fuerit baptizatus, & antequam in carce-
rem iret, acceperit in baptismo remissionem pecca-
torum; vel ut plerique credebant, in ipsâ cruce bap-
tizatus fuerit aquâ è Christi latere exiliente. Et
lib. 2. Retract. cap. 18. ait, incertum esse, an latro
fuerit baptizatus, quâ de re sermo rediit cap. 5.
§. 11. At certum est, latronem non sumpsisse Eucha-
ristiam, quæ pridè ante mortem in cœnâ à Do-
mino instituta fuerat. Igitur per Augustinum homo
tantum baptizatus sine reali sumptione Eucharisti-
æ potest accipere remissionem peccatorum, & salutem
æternam. Hoc etiam deducitur ex constanti eiusdem
sententiâ, quâ asseruit fidem, conversionemque cordis,
quæ fit per charitatem actualem, posse reddere homi-
nem saluum, si à recipiendo baptismo improvisâ ne-
cessitate excludatur; ita passim scribit in libris contrâ
Donatistas præcipue lib. 4. de Baptismo cap. 22. At
puer baptizatus, etiamsi non percipiat Eucharisti-
am, longè perfectiori modo habet fidem, & chari-
tatem sibi à Deo in sacramento regenerationis infu-
sas; igitur juxtâ doctrinam Sancti Augustini verè
salvabitur. Cum verò Sancti Patres docent, sine parti-
cipatione Corporis, & Sanguinis Domini, neminem
vitam æternam consequi posse, intelligendi sunt de
participatione spiritali, quando per fidem infusam
fiunt participes corporis Christi, dum fiunt mem-
bra Christi, cui per fidem incorporantur, sicuti qui
sumunt Eucharisti-
am dicuntur fieri membra Christi,
dum manent in eo, & Christus in eis. Hinc Augus-
tinus tract. 27. in Joannem plura de hac re habet, in-
ter cætera: *Ut autem sinus membra ejus, unitas nos
compaginât, ut compagine-
t unitas quæ facit nisi charitas?*
Et tract. 27. *Hoc est ergo manducare illam escam, &
illum bibere potum, in Christo manere, & illum ma-
nen-*

nextem in se habere. Ita etiam se explicat Sanctus Pater in iisdem libris contra Pelagianos, ubi cum lib. 3. de Pecc. merit. cap. 4. dixisset: *Quia nisi manducaverint homines carnem eius, hoc est, participes facti fuerint corporis eius, non habebunt vitam.* Paulo superius modum assignaverat, quo pueri participant corpus Christi: *Unde fit consequens, inquit, ut quoniam nihil agitur aliud, cum parvuli baptizantur, nisi ut incorporentur Ecclesie, id est Christi corpori, membrisque socientur.* Et hanc ipsam esse Augustini mentem, restatur Sanctus Fulgentius in responsione ad duas quaestiones Ferrandi Diaconi. Scripserat Ferrandus, juvenem Aethiopiæ morti proximum fuisse baptizatum, ac statim antequam Eucharistiam sumeret, decessisse, petens, num eo pacto salvari posset? Respondit Fulgentius, hominem per baptismum fieri participem corporis Christi, seu incorporari Christo, etiam si Eucharistiæ Sacramentum reapse non sumat, & cum plurima ad hoc suadendum testimonia ex sacris literis adduxisset, sermonem tandem Sancti Augustini ad infantes ante altare producit, ubi Sanctus Doctor inter alia ait: *Intelligite, & gaudete, unitas, pietas, veritas, charitas, unus panis, unum corpus multi sumus; recolite enim, qui a panis non fit de uno grano, sed de multis. Quando ergo exorcizabamini, quasi molebamini; quando baptizati estis, quasi conspersi estis; quando spiritus sanctificationem accepistis, quasi cocti estis, estote quod videtis, & accipite quod estis.* Igitur infantes ex Augustino per gratiam sanctificationem baptismi facti sunt membra corporis Christi. Porro Fulgentius post illa Augustini verba concludit: *Arbitror Sancte frater, disputationem nostram preclari Doctoris Augustini sermone firmatam, nec quicquam esse aliquatenus ambigendum, tunc unumquemque fidelium corporis, sanguinisque Domini participem fieri, quando in baptisate membrum corporis Christi efficitur, nec alienare ab eo panis, calicisque consortio, etiam si autem quam panem illum comedit, & calicem bibat, de hoc seculo in unitate corporis Christi constitutus abscedat.* In resp. ad quaest. Ferrandi Diaconi. Beda Tomo 6. in comment. cap. 10. 1. ad Corinthios, qui constati sunt ex centonibus Augustini, ita citat priora illa verba Sancti Augustini, ut eidem etiam attribuat sequentia, quæ ex Fulgentio retulimus, omisso priori versu *Arbitror Sancte frater &c.* in quem lapidem inpegit etiam compiler canonum cap. Nulli de consecr. dist. 4. verba illa Fulgentii Augustino adscribens. Ex his error ille de necessariâ pueris præter baptismum reali Eucharistiæ sumptione à Recentioribus Augustino attributus in sumum evanescit, cujus vocabus cum Romani Pontifices usi sint ad eosdem divina gratiæ hostes convincendos, haud ille unus erroris argui potest, sed unâ cum Augustino Apostolica Sedes accusanda venit, præsertim cum Sanctus Doctor illud testimonium Joan. 6. inculcarit, tanquam ab Apostolica Sede adhibitum, uti diximus ex Epist. 106. Quod si Recentiores religioni ducunt, aded præposterè de Romani Pontificibus sentire, qui ex communi Ecclesiæ sensu contra Pelagianos sententias dixere, mitiores etiam ergà Augustinum animos induant, atque in eadem prorsus causâ, & Romanos Præsules, & Hipponensem Antifistitem benignis interpretationibus exceipiant, non illas quidem honoris gratiâ è proprio cerebro fingentes, sed ab ipso Augustino unâ cum Fulgentio easdem inaudientes. Unus enim Augustinus sibi est ad sui intelligentiam clavis, ac suorum sensuum planus, ac sincerus interpres.

Non errasse Sanctum Doctorem exponemem illud Apostoli Rom. 14. Omne quod non est ex fide, peccatum est. Ecclesia Catholica, Romani Pontifices, ac Patres Sancti Augustini interpretationem approbant.

Sed rursus Morainius contra Augustinum clamat: *Perperam quoque exponit id, quod ait Apostolus Rom. 14. 23. Omne quod non est ex fide, peccatum est, quasi velit dicere Apostolus, omnia opera infidelium esse peccata, & sine verâ fide nullum posse fieri bonum opus. Cum tamen ibi sermo sit de eo, quod non fit ex dictamine conscientie judicantis bonâ fide licitum esse id, quod fit, ut ex textu ipso liquet, & communis interpretatio Doctorum contradicit Augustino, qui etiam ali quot locis, ut alibi notavimus, videtur hanc suam assertionem restringere ad bonum opus utile vitæ æternæ consequendæ &c. Utrumque tamen à vero sensu Apostoli loco citato planè alienum est.* Hæc ille. Nos quidem superiori capite §. 4. quæ fuerit Sancti Doctoris mens de operibus infidelium indicavimus, modò Morainii ignorantia castiganda est, qui eam interpretationem, quam Ecclesia inter sacras caeremonias secuta est, à vero sensu Apostoli planè alienam dicere non dubitavit. Etenim ex antiquo Ecclesiæ ritu Episcopus eos, qui Subdiaconi consecrandi sunt, ita alloquitur: *Estote ergo tales, qui sacrificiis divinis, & Ecclesiæ Dei, hoc est Corporis Christi dignè servire valeatis in verâ, & Catholica fide fundati, quoniam, ut ait Apostolus: Omne quod non est ex fide, peccatum est, schismaticum est, & extrâ unitatem Ecclesiæ est.* In Pontificali Romano. Ecce Augustinianum interpretamentum Catholicæ Ecclesiæ approbatione consecratum, & per universum Orbem Orthodoxum ab Episcopis inter sacras caeremonias recitatum. Igitur una est Ecclesiæ, & Augustini de illis Apostoli verbis sententia, nempe ut de verâ fide Christianâ intelligantur. Videre mihi videor, novos Censores hæere, ut ajunt, ad aquas. Si Ecclesiam Catholicam perperam textum Apostoli explicare dicant, jam vident, quàm gravi se piaculo obstringunt. At si Ecclesiæ voces rejicere, religioni ducunt, jam tandem Augustino Ecclesiasticâ auctoritate coacti herbam porrigrant. Nec mirum, Ecclesiam Catholicam ita Apostoli verba intellexisse, eo enim prorsus modò Apostolica Sedis Pontifices eadem antiquitus interpretati sunt. Sanctus Leo Magnus Serm. 2. de Jejunio Pentecostes, differens de Infidelium, ac Christianorum virtutibus ita Apostoli sententiam explicat: *Aliud agit sub veritate ratio, aliud sub falsitate deceptio. Apud nos fides justificat etiam manducantem, apud illos infidelitas polluit jejunantem.* Undè quia extrâ Ecclesiam Catholicam nihil est integrum, nihil castum, dicente Apostolo: Omne quod non est ex fide peccatum est &c. Idem Serm. 8. de Quadrages. ait: *Is verâ, & rationabili purificatione se præparat, cujus cor nullâ infidelitate polluitur, dicente Apostolo: Omne quod non est ex fide, peccatum est, inutilia erunt, & vana eorum jejunia, quos illusionibus suis decipit mendacii pater, & vera Christi caro non pascat.* Fortè dicetis, illam fuisse privatam Leonis interpretationem, qui eâ in re cum Augustino sensit, docuisse illa Leonem pro concione differentem, non è Cathedrâ contra hæreses quicquam desinentem. Sed parùm vos ista juvant, dum Catholici laudatam explanationem ab Apostolico ore inaudierunt, nec nisi temerè

merè dicere potestis, Leonem licet non è Cathedrâ definentem, sed docentem *perperam* locutum fuisse. Sed habemus Pontificem Bonifacium II. qui septuagesimo à Leonis obitu anno contrâ Semipelagianos sententiam è Cathedrâ pronuncians Augustinianam interpretationem probavit. Etenim in Epistolâ ad Sanctum Cæsarium Arelatensem loquens de fide Christianâ, ait: *Præter quam fidem nihil est boni, quod secundum Deum quilibet valeat operari, sicut beatus Apostolus dicit: Omne quod non est ex fide, peccatum est. Quod cum ita sit, aut nullum bonum gratiæ deputabunt, si ei fidem subtrahere moliantur, aut si quod bonum esse dicunt de gratiâ, ipsa necessariò fides erit gratiæ deputanda.* At si duo Romani Pontifices non satis auctoritatis addunt Augustini interpretationi, produco suffragia quindecim Patrum doctissimorum, ac Sanctissimorum, qui ex Africâ in Sardiniam à Trasamundo Rege Ariano in exilium deportati in libro de Incarnatione, & gratiâ omnium subscriptione, ut ex titulo patet, approbato hæc tradunt cap. 25. *Quis audeat illas in hoc loco gentes accipere, quas constat non esse justificatas ex fide, cum ipse testetur Apostolus: quia omne quod non est ex fide, peccatum est: & Hebr. quia sine fide impossibile est placere Deo? Quod si Abraham ex fide justificatum esse constat &c.* Hæc Synodus Byzacena. Quæ profectò faciunt, ut nostri Patris explicatio non nisi temerè censuræ subjici possit. Sed alii Patres, atque antiqui Scriptores eidem interpretationi albos calculos adjecere. Sanctus Prosper in Epistolâ ad Rufinum, Sanctus Fulgentius lib. 2. de Pecc. remis. cap. 1. Sanctus Isidorus lib. de Summo bono cap. 2. Sanctus Bernardus Serm. 30. & 51. in Cantica. Julianus Pomerius lib. 3. de Vitâ contempl. cap. 1. Facundus Hermianensis lib. 1. de Tribus capit. ad Justinianum Imperatorem cap. 1. in fine, aliique, ita ut si Patrum suffragia numerentur, pluiquam viginti Augustino in eadem Apostolici textus intelligentiâ consentiant, cum in alterâ interpretatione longè pauciores à Recentioribus nominentur, nisi semet pariter istis adjungant, à quibus tam longo intervallo disjuncti sunt. Et tamen audacter Morainius contestatur, quod *communis interpretatio Doctorum contradicit Augustino*, quasi illi Patres, quos adduximus, Doctores non sint, sed plebeja de sæce Suburræ. Video tamen Bernardum alteram etiam interpretationem admittere, nempe, quod non est ex conscientiâ, peccatum est, in lib. de Præcept. & disp. cap. 18. & 20. Vossius vir satis suo nomine notus lib. 3. Hist. Pelag. part. 3. thesi 12. conatur uno verbo Augustini interpretationem cum alterâ memoratâ de conscientia componere, *nempè ut mens Apostoli sit, quicquid non provenit ex fide Christianâ per conscientiam ad opus applicatâ, illud peccatum censetur.* Sed nullis interpretamentis indiget Augustinus, qui de verâ intelligentiâ Paulinæ sententiæ cum Juliano litigavit. Etenim cum Sanctus Doctor in primo libro de Nupt. & concup. cap. 3. initio, ubi incipit contrâ Julianum disputare, ex illis Apostoli verbis *Rom. Omne, quod non est ex fide peccatum est, inutilisset sine fide pudicitiam non esse veram virtutem, Julianus quatuor libros uni illi Augustiniano opponens, rejectâ interpretatione Sancti Patris, alteram dubio procul de conscientia supposuit, ut vim argumenti elideret. At Augustinus contrâ hosce quatuor Juliani libros è vestigio alterum de Nuptiis, & Concupiscentiâ exaravit, dein sex etiam volumina longè majori labore composuit, in quorum quarto cap. 3. Juliani expositionem rejicit, suamque datam cap. 3. de*

Nupt. & Conc. cit. constanter defendit his planè verbis: *Testimonium illud, quod ex Apostolo posui: Omne quod non est ex fide, peccatum est, sicut tibi visum est, accepisti, & exposuisti, non ut sapit, sed ut sapis: De cibus enim Apostolus loquebatur. Verum cum dixisset: Qui autem discernit, si manducaverit, damnatus est, ibid. quia non ex fide, hæc peccati speciem, de quâ agebat, generali voluit probare sententiâ, mox inferens: Omne enim quod non est ex fide peccatum est.* Hæc Augustinus, ex quibus dictamen conscientiæ à fide dirigendum esse deducitur, à quâ solâ, ut ibidem probat, in ultimum finem opus refertur, quam ille conditionem ad bonitatem moralem operis ex omni circumstantiâ perfecti semper requirit. Etenim iudicium practicum, quod dicitur abstinendum à cibus lege vetitis, dirigitur à fide, quâ creduntur præcepta illa esse servanda per ordinem ad ultimum finem. Quare, qui discernit, si manducaverit, damnatus est, quia non operatur ex fide dirigente iudicium practicum, seu conscientiam, quod dictum generali sententiâ probans Apostolus ait: *omne quod non est ex fide, à quâ sola bonum opus saltem virtualiter ad Deum referri potest, peccatum est.* Neque hic audienda est violenta interpretatio Cornelii à Lapide ad hunc Pauli textum dicentis: *Augustinum cum suis rō quod non est ex fide, per miosim sic accipere, quasi dicat Apostolus, quod est ex infidelitate, vel quod est contrâ fidem, quodve fit ad cultum Idoli, hoc peccatum esse, & quia Sanctus Augustinus putabat pleraque opera ab infidelibus fieri, hoc sine, scilicet ad colendum Idolum, hinc consequenter pleraque opera putasse esse peccata.* Etenim Sanctus Pater ad veram virtutem relationem in ultimum finem necessariam adeò putavit, ut nec virtutes propter sui honestatem citrà vitium expeti posse affirmaverit, ut fusiùs cap. 3. §. 4. probavimus: deficit enim illis relatio saltem virtualis proxima in ultimum finem, eò quod eliciantur ab homine veri Dei cognitione privato, ac philantia vitio corrumpantur, quæ constans Augustino sententia stetit.

Dices. Igitur si *omne quod non est ex fide, peccatum est*, videlicet omnis actio, quæ non supponit fidem in operante, à quâ in ultimum finem dirigitur, est peccatum, eaque adstruitur germana intelligentia verborum Apostoli ex Patrum, Pontificum, ac totius Ecclesiæ Catholicæ interpretatione, sequitur omnia opera infidelium esse peccata, quæ tamen est 26. propositio Baii ab Apostolica Sede toties damnata. Respondeo nos jam superiùs cap. 3. §. 4. insinuasse, procul esse Augustini sententiam à damnatâ Baii propositione, sed ne videamur recentiores Pontifices, qui memoratam thesim sapiùs proscribere, cum antiquis decessoribus, imò eum ipsamet Ecclesiâ Catholicâ committere, quæ ex Apostolo docet, *omne quod non est ex fide, peccatum esse*, pauca hic iterum subjiciam. In primis illa propositio vigesima sexta Baii à plerisque recitatur, præcipuè verò à Suario hoc pacto: *Et ad Pelagianismum rejicienda est illa sententia, omnia opera infidelium sunt peccata, & philosophorum virtutes sunt vitia.* Scribit autem Turrianus in tractatu de erroribus Baii ad calcem tomi de gratiâ cap. 5. §. 1. num. 4. *Sic habent aliquot bullæ typis mandatae Romæ, & aliquot manu scriptæ, quas ego vidi.* Mendose autem illam thesim sic describi, certum est, nam tantum abest, ut Pelagiani dixerint omnia opera infidelium esse peccata, ut è contrario potius assererent, infideles pleraque virtutum opera elicere, putantes eâ ratione divinam gratiam expungere ex Augustino lib. 4. contrâ Jul. cap. 3. Suarez prolegom. 6.

Hebr.
31.

Rom.
14.

Posse-
vin. V.
Jacobus
Bajus

leg. 6. de Grat. cap. 2. num. 7. ait: *Unde suspicor, in illâ propositione hypotheticâ deesse negationem aliquam, seu verbum negandi, nempe: Et ad Pelagianismum rejicienda est illa sententia, non omnia opera infidelium sunt peccata, & philosophorum virtutes non sunt vitia.* At Vasquez 1. 2. disp. 191. cap. 2. ita recitat illam propositionem: *Omnia opera infidelium sunt peccata &c.* Et in eadem Bullâ non semel editâ Romæ contrâ Janfenium verba illa: *Et ad Pelagianismum &c.* omiſſa sunt. In primis damnata est illa propositio ob censuram, qua Pelagianismi incusabat negantes omnia opera infidelium esse peccata, & illam censuram primitus in Bullis fuisse patet ex iis, quæ antiquitus Romæ editæ sunt, quas etiam Turrianus insignis è Societate Scriptor testatur se legisse; quis audeat dicere, Typographos Romanos propriâ auctoritate ea verba addidisse? Hæc confirmantur ex hac propositione 23. ejusdem Baii, nempe: *Cum Pelagius sentiret, qui textum Apostoli Rom. 2. Gentes, quæ legem non habent, naturaliter ea, quæ legisunt, faciunt, intelligunt de gentibus fideli gratiam non habentibus.* Quæ quidem propositio vel secundum historicam narrationem accipitur, id est, eos qui ita sentiunt, id asserere, quod itidem Pelagius affirmavit. Et in hoc sensu propositio illa est vera, nec ullâ ratione damnari potest; nam Pelagius ita illa Apostoli verba explicabat in Epistolâ ad Demetriadem cap. 4. Et Patres Byzaceni in lib. de Incarnat. & Grat. cap. 5. recitatâ illâ Pauli sententiâ scribunt: *Quem quidem Apostoli locum hi, qui gratiæ contradicunt, gentibus incredulis assignare conantur.* Quod etiam tradit Augustinus lib. 4. contrâ Jul. cap. 3. §. Unde & illi. Vel eadem assertio accipitur prout censurâ configit eos, qui latidatum textum de infidelibus intelligunt, quasi hæresim Pelagianam eo pacto doceant, & recte ob impudentem censuram, tanquam scandalosa damnatur eadem Baii propositio. Itaque etiam propositio illa 26. ob censuram proscripta fuit, quæ eandem doctrinam cum 23. continet; oppositum enim theſis 26. probari solet ab omnibus ex textu memorato Apostoli Rom. 2. Respondeo secundò, propositiones illas damnari respectivè, & in sensu ab assertoribus intento, ut in fine Bullæ asseritur. Illa propositio 26. damnatur respectivè ad 35. quæ est: *Omne quod agit peccator, vel servus peccati, peccatum est.* Ex quâ necessariò inferitur, omnia opera infidelium esse peccata, & philosophorum virtutes esse vitia, cum illi sint peccatores. Quare meritò damnatur, uti derivata ex hæreticâ doctrinâ rejectâ in Tridentinâ Synodo Sess. 6. can. 7. & ab Augustino, ut contrâ Maldonatum ostendimus cap. 3. §. 4. Respondeo tertio, infideles aliquos actus bonos elicere, ad quos à Deo præmoventur, qui profecto peccata esse non possunt. Tradit hoc disertè Sanctus Doctor cap. 24. de Grat. Christi, ubi recitato illo Scripturæ Sacræ de Assueri mutatione testimonio Hester 15. 11. *Convertit Deus, & transiit indignationem ejus in lenitatem,* cum prius præmississet Assuerum tunc fuisse infidelem, & peccatorem, concludit: *Internâ, atque occultâ, mirabili, ac ineffabili potestate operari Deum in cordibus hominum non solum veras revelationes, sed etiam bonas voluntates.* Baius verò nullos actus bonos ex Dei gratiâ ab infidelibus fieri volebat, eò quòd gratiam tantum admitteret Spiritus sancti inhabitantis in animâ, qui cum in infideli non inhabitet, hinc arbitratur, nullum in eodem divine gratiæ auxilium reperiri. Horum testem appello Gabrielem Vasquez 1. 2. disp. 190. cap. 18. n. 184. ubi de opinione Baii in libro de Justitiâ, & virtuti-

bus impiorum cap. 4. & 5. hæc habet: *Non admitteret ille distinctionem gratiæ Spiritus sancti nondum habitantis, qualem concedimus ante remissionem peccatorum, & inhabitantis, qualem dicimus esse post remissionem.* Quæ doctrina est contrâ Tridentinam Synodum, quæ Sess. 14. cap. 4. admittit *Spiritus sancti impulsum, non adhuc quidem inhabitantis, sed tantum moventis.* Ex his patet, Gregorium nostrum Ariminensem in hæthesi cum Michaele Bajo neutiquam convenire. Nam licet in 2. sent. dist. 26. q. 1. art. 1. dicat, omnia opera infidelium esse peccata; attamen art. 3. in resp. ad testimonia Augustini ait: *Si tamen aliquod taliter factum, scilicet debito fine, & aliis debitis, scilicet circumstantiis, reperitur ab infidelibus, dicendum est eos id fecisse non sine speciali adjutorio Dei.* Quod in resp. ad 8. de factio in obstrericibus Ægyptiis pueros Hebræorum occultantibus factum concedit, nempe *Deo specialiter adjuvante.* Quæ etiam ibidem probat Sancti Doctoris testimonio lib. 4. contrâ Jul. cap. 3. Ubi concedit aliqua bona opera in infidelibus ex speciali tamen Dei gratiâ derivata, & admittit in super adjutorium Dei, seu Spiritus sancti nondum inhabitantis, quorum neutrum Baius asserbat. Basilium Ponticus 1. p. Relect. de Grat. cap. ultimo pag. 204. ait: *Ponamus enim id, quod probabilis opinio fert, ut dicam in secundâ parte, omnia infidelium opera esse peccata &c.* Quis autem existimet, virum inter Salmanticenses celeberrimum Baii sententiam probabilem duxisse, præsertim cum cap. 15. de ejusdem Baii propositionibus agat? Etenim Ponticus inter Principes hujus sæculi Theologos meritò à doctis quibusque recensetur. Huic doctissimi Patres Carmelitæ Excalceati Salmanticenses honoris gratiâ hocce epitaphium posuere tract. 3. de Scientiâ Dei disp. 10. dub. 8. n. 130. *Quantvis omittere non possimus, magnum illum virum, qui modò dum huic operi insudaremus, maximo omnium dolore, & totius hujus Universitatis, imò & Orbis jacturâ à viris ereptus est, nempe Magistrum Basilium Ponticum Legionensem Augustiniana Familiæ augustissimam prolem, & in hac Academiâ Cathedræ primariæ Sacræ Theologiæ meritissimum moderatorem.* Itaque cum illa propositio, omnia opera infidelium sunt peccata, à nobilissimis Theologis etiam post editam Bullam contrâ Baium defendatur, palam fit in recto sensu posse accipi, à quo procul fuit Baius, undè meritò eadem theſis ab Apostolicâ Sede proscripta fuit. Hæc autem fufius profectus sum, non modò ut ostenderem Summos Pontifices, ac tot Patres, imò ipsam Catholicam Ecclesiam, dum illa verba Apostoli Rom. 14. *Omne quod non est ex fide, peccatum est,* explicant de fido Christianâ, nullâ ratione suffragari damnatâ Baii propositioni, verum etiam ut satis molestam quorundam Recentiorum importunitatem refellerem, quæ crudam illam propositionem absque sensuum, quos plures pati monstravi, distinctione damnatam volunt.

§. VI.

Sanctus Augustinus nunquam censuit, cogitationes morosas esse duntaxat peccatum veniale, ut Recentiores eidem falsò imponunt.

Restaurat tamen accusationem Moraines, & alterius erroris Augustinum reum postulat his verbis: *Præterea lib. 2. cap. 10. contrâ Jul. docet, cogitationes morosas, sive delectationes voluntarias de rebus veneris esse duntaxat peccatum veniale, modò abſtineat in opus, seu malum desiderium, vel illius periculum;*

S. VII.

An Sanctus Augustinus putaverit, baptismum datum sine intentione esse validum?

lum; quæ doctrina ab omnibus catholicis jampridem rejicitur, nec sine scandalo a quoquam obruderetur. Sed respondemus, Augustinum intelligendum esse de delectatione, quæ est sine plenâ advertentiâ malitiæ, vel periculi illius, in quo casu non esse illam peccatum mortale communis Theologorum sententia est, testibus Sancto Thoma q. 15. de malo art. 2. ad 16. Sala 1. 2. tt. 13. disp. 6. sect. 6. & Vasquez 1. 2. disp. 97. cap. 3. At Sanctum Doctorem de delectatione eo modo erumpente locutum fuisse non obscure ex illiusmet verbis cognoscitur: *Quando in talibus, inquit, cogitationibus cum aliqua delectatione remorantur, non quidem decernentes flagitium, sed intentionem mentis non sicut oportet, ne illò incidat, inde avertentes, aut si incidit, inde rapientes.* Cap. 10. cit. Oportet enim mentem, si eas in cogitationes incidit, statim inde avertere, quod si ex defectu plenæ advertentiæ non fiat, (quod sæpè accidit, cum non sit in nostrâ potestate, quid nobis veniat in mentem, sed turpia quandoque irrepant, animumque repentina delectatione titillent,) neutiquam peccatum mortale censetur. Hinc Augustinus consultò addidit aliquâ delectatione, ut ejus gravitatem, ac vim ad peccatum mortale causandum non sufficere ostenderet. Porro sensisse Augustinum cogitationes, seu delectationes morosas esse peccatum mortale, patet ex lib. 12. de Trinit. cap. 12. ubi apertè docet, tales delectationes morosas esse peccatum sufficiens ad pertrahendum hominem in æternam damnationem, nisi sacramentali gratiâ culpa remittatur: *Ita dici potest, inquit, in homine uno, si delectationibus illicitis, à quibus se continuo deberet avertere cogitatio, libenter sola passatur, nec facienda decernatur mala, sed tantum suaviter in recordatione teneantur, quasi mulierem sine viro posse damnari, absit hoc credere.* Hæc quippè una persona est, unus homo est, totusque damnabitur, nisi hæc, quæ sine voluntate operandi, sed tamen cum voluntate animi talibus oblectandi, solius cogitationis sentiuntur esse peccata, per mediatoris gratiam remittantur. En clarâ, apertamque Sancti Doctoris sententiam, qui si alibi ita locutus fuit, ut & in pravam, & in bonum sensum trahi poterit, cur non ipsum audit Moraines suorum verborum interpretationem, sed ex semel contrâ ipsum conceptâ opinione in erroneum sensum detorquet, ut ejusdem accusandi potentior locum sibi faciat? Tales nos erga aliorum scripta præstare debemus, quales nostris chartis Lectores volumus, nempe candidos, ingenuos, extra odium, ac livorem positos, quive ea, quæ æquivoca fortè excidere, congruis interpretamentis exponunt. Cæterum quantum sanctissimus ille Ecclesiæ Doctor delectationes hæc furtim in animum irrepentes timuerit, atque exhorruerit, ex his precibus, quas in fine præclari illius operis de Trinitate ad Deum profudit, satis abundè intelligitur: *Multa sunt, ait, cogitationes meæ tales, quales nosti, cogitationes hominum, quoniam vanæ sunt. Dona mihi non eis consentire, & si quando me delectant, eas nihilominus improbare, nec in eis velut dormitando immorari. Nec in tantum valeant apud me, ut aliquid in opera mea procedat ex illis, sed ab eis mea saltem sit tuta sententia, tuta conscientia, te tuente.* Quid est in delectationibus velut dormitando immorari? nisi ex non plenâ advertentiâ immorari, sicuti qui dormitat, non plenè advertit ea, quæ fiunt.

Sed alio rursus errore Augustinum involvit adversarius: *Item dubitavit, inquit, num baptismus sine intentione datus per jocum, & irrisoriè validus sit lib. 7. de baptismo cap. 53. consetque expectandam esse revelationem, antequam talis reb. puzetur.* Ita Moraines ibidem. Non una, sanè fateor, est Theologorum sententia in explicando Augustino, ne videatur à baptismo necessitatem intentionis removisse, quam tamen necessariò requiri & Florentina, & Tridentina Synodus decrevere. Magister Sententiarum 4. dist. 6. dubium fuisse Augustinum concedit. At Sanctus Thomas ibidem in fine distinctionis exponens textum docet, dupliciter posse quempiam irrisoriè baptizare. Vel propter solam objectionem, quam ex illâ exteriori actione capit, non habens interim intentionem faciendi, quod facit Ecclesia, neque conferendi rem Sacramenti, nempe gratiam, & hoc modo tradit nullum esse baptismum. Vel potest quis ludicrè alterum baptizare, ut intendat quidem facere, quod facit Ecclesia, sed non conferre rem Sacramenti, quod ipse falsum, nullumque arbitratur, & in hoc posteriori sensu ait esse validum baptismum, quare cum nesciamus, quo ex his duobus intentionis modis ludicrè baptizans alterum abluerit, expectanda est, inquit Sanctus Thomas, divina revelatio, ut docet Augustinus. Pater Macedo lib. 4. de Clavibus cap. 9. partis primæ hanc explicationem subscribit, laudans Augustini prudentiam, qui ad eam occultam cogitationem per ludum baptizantis detegendam, Dei unius testimonium, qui cordium scrutator est, necessarium pronunciaverit. Addit ibidem, Recentiores gerere se insolenter, qui Augustinus ob id reprehendunt, uti est Antoninus Moraines in suo Anti-Jansenio iniquissimus, ait, *Augustino auctor, sed non miror, quod cum in eo libro fictus sit auctor, cum personâ decorem deposuit; Bellarminum imitari debuit multo se doctiorem, & meliorem, qui Augustinum intellexit, & vindicavit.* Sed sanè Moraines, qui de necessitate intentionis ministri Augustinum dubitasse dicit, Bellarminum imitatur, qui lib. 1. cap. 28. in sol. 3. arg. Kemnitii scribit, Augustinum de intentionis necessitate dubitasse, addens: *Nunc autem res definita est in duobus generalibus Conciliis Florentino, & Tridentino.* Hæc tamen explicatio mihi probari nullo modo potest. Nam in dubio repeti debet baptismus, ut communis Doctorum sententia tradit ex Concilio Carthageniensi post conf. Fl. Stilichonis Anno 401. ubi in dubio, an puer barbarus venundatus sit baptizatus, decernitur esse illum baptizandum; expedit enim exponere potiùs Sacramentum periculo nullitatis, quàm hominem periculo damnationis, neque dicunt Patres in eo dubio implorandam divinam revelationem. Porro illud decretum notum fuit Augustino, quo præsentè repetitum est cum cæteris canonibus Synodorum Africanarum sub Aurelio Carthageniensi habitatum in plenario Concilio Africano anno 419. Igitur non apparente voluntate per ludum baptizantis, iterum est baptismus repetendus. Ita si quis Judæus apud sitos in scenâ nostra sacra irridentes esset baptizatus, ad fidem verò veller accedere, Ecclesia illum baptizaret, nec revelationem expectaret, quâ Judæi olim in scenâ baptizantis intentio innotesceret.

ceret. Quando autem Augustinus eo cap. 53. ait: *uirum approbandus esset baptisimus, qui sic daretur, diuinum iudicium per alicujus revelationis oraculum &c. implorandum esse censere*, non intelligit in dubio facti, sed in dubio juris, nam talis persona sic baptizata esset iterum baptizanda. At de sufficientiâ, & valore talis modi baptizandi, ut inter dogmata Ecclesiæ certa definitio reponeretur, expectandam dixit revelationem; non quidem quæ alicui personæ privata fieret per novum miraculum, sed quæ fieret Patribus Synodi per solitas illustrationes Spiritus sancti; undè statim addit: *Ita sanè, ut post me dicturos sententias, ne quid jam exploratum, & cognitum afferrent, humiliter expectarem.*

Inter cæteros Recentiores, qui de intelligentiâ hujus cap. 53. Augustiniani agunt, primas ferunt Vasquez 3. p. disp. 138. cap. 4. & Lugo Cardinalis disp. 8. de Sacr. in genere sect. 3. Ego sic judico rem ab initio repetendo. Occasione quæstionis, quam Donatista de rebaptizandis iis, qui ab hæreticis baptizati erant, Catholicis faciebant, nonnulla dubia de baptismo inter ipsos Catholicos suborta fuerant, quæ Sanctus Augustinus in finem septimi, & ultimi libri de baptismo rejecit, ea verò ibi recitat non quidem soluturus, sed posteris potiùs solvenda proponens. Itaque sic caput illud 53. exorditur: *Solet etiam queri, utrum approbandum sit baptisma, quod ab eo, qui non accepit, accipitur &c.* Tres verò ibi quæstiones præcipuè proponit. Prima est an fallaciter, & simulatè tradens baptismum verè baptizet, fallens, inquam, in Ecclesiâ, vel quæ putatur Ecclesia? Altera quæstio est: An fallaciter, & cum simulatione suscipiens in Ecclesiâ baptismum verè, & validè baptizetur? Postrema quæstio est, an tum præbens, tum recipiens baptismum extrâ Ecclesiam mimicè, & ludicrè ablutionem peragentes, verè conficiant Sacramentum baptismi? In his dubiis non audeat Augustinus quicquam definire, sed ait: *Nobis tutum est in eâ non progredi aliquâ temeritate sententiæ, quæ nullo in Catholico regionali Concilio ceptra, nullo plenario Concilio terminata sunt.* Postea insinuat, si in eâ Synodo federet, in quâ illa dubia solvenda essent, malle se aliorum sententias sequi; & si eo animo tunc esset, quo erat, cum illa dictabat, ita responderum: Ad primam quæstionem quidè: *Habere eos baptismum, qui ubique, & à quibuscunque illud verbis Evangelicis consecratum sine suâ simulatione, & cum aliquâ fide accepissent.* Ad alteram quæstionem respondet: *Præteritis majorum statutis non dubito etiam illos habere baptismum, qui quamvis fallaciter id accipiant, in Ecclesiâ tamen accipiant, vel ubi putatur esse Ecclesia ab eis, in quorum societate id accipitur.* Itaque ex Augustini sententiâ sufficit ad valorem baptismi, quòd in alterutro tantum sit vera fides, licet in uno possit esse fallacia, & simulatio. Porro non est certum, an de intentione necessariâ ad baptismum loquatur. Nam Vasquez putat, per ly *simulatus animus, fallacia, simulatio*, excludi veram intentionem aut dantis, aut accipientis baptismum. Quare cum dicit Augustinus, qui *fallaciter* accipiunt baptismum, idem sonat, ac *absque intentione*. Et concludit putasse Augustinum, intentionem non esse necessariam in dante, & suscipiente baptismum, sed satis esse, quòd sit in alterutro, quæ sententia modò ob decreta Conciliorum tuta non est. Sed hæc explicatio difficultatem patitur, quòd Augustinus apertè scribit: *Præteritis majorum statutis non dubito, etiam illos habere baptismum, qui quamvis fallaciter id accipiant, in Ec-*

clesiâ tamen accipiunt. Si igitur fallaciter accipere baptismum, est sine intentione recipere baptismum, Majorum statutis decretum erat, recipientem sine intentione esse verè baptizatum; hoc enim testatur Augustinus, qui ob decessorum statuta recipientem baptismum cum eâ fallaciâ, ac simulatione non dubitat esse validè baptizatum. Et superius loquens de dante, & accipiente cum fallaciâ ait: *An plus valent ad confirmandum Sacramentum illi veraces, inter quos agitur, quàm ad frustrandum illi fallaces, à quibus agitur, & in quibus agitur, & tamen si postea prodatur, NEMO REPETIT, sed aut excommunicando punitur illa simulatio, aut penitendo sanatur.* Per ly *fallaces, à quibus agitur*, intelliguntur dantes baptismum, & per ly *in quibus agitur*, accipientes baptismum. Quòd si fallacia, & simulatio significant carentiam intentionis, quis non videat, communem olim in antiquâ Ecclesiâ sententiam damnatam fuisse à Tridentinâ Synodo, nempe non requiri intentionem ad valorem Sacramenti? Augustinus enim Majorum statuta appellat, quibus decretum erat fallaciter, hoc est sine intentione, ut explicat Vasquez, accipientem habere verum baptismum. Item testatur, tales cum eâ fallaciâ baptizatos, si prodatur ea simulatio, excommunicari, non verò rebaptizari, quod significat illis verbis, *nemo repetit*, scilicet baptismum, cujus oppositum modo docet Ecclesia, quæ cum definiat, baptismum collatum sine intentione, esse nullum, illum repeti jubet. Itaque explicatio, quâ Augustini dicta Vasquez interpretatur, stare nullo modo potest, nisi dicamus, vel antiquos Patres errasse, & non rebaptizantes eos, qui cum simulatione baptismum peregrissent, eorundem damnationis causam fuisse: vel certè Tridentinos, & Florentinos Patres contrâ vetustioris Ecclesiæ sententiam statuisse, intentionem esse necessariam ad valorem Sacramenti; quod utrumque falsum, & absurdum est. Fictus ille Moraines in disputationibus Theologicis, quas sub vero nomine nempe Joannis Martinoni edidit, 3. part. disp. 22. sect. 3. num. 33. non sibi coherentem doctrinam Augustini arguens ait: *Cumque Divus Augustinus eodem loco rectè censuerit, eum non recipere baptismum, qui fictè, & sine intentione recipiendè accedit, par fuit ratio, ut non dubitaret, eum quoque non verè baptizare, qui non serio, ac sine intentione baptizat.* At Sanctus Doctor oppositum prorsus scripsit, nam plana sunt ejus verba superius recitata: *Non dubito etiam illos habere baptismum, qui quamvis fallaciter (hoc est sine intentione, ut cum Vasquio interpretatur Martinonus) id accipiant, in Ecclesiâ tamen accipiunt.* Nullius autem minus coherentis sententiæ Augustinus auctor fuit, ut opinatur Martinonus, sed validum esse baptismum dixit, & in fallaciter accipiente, & à fallaciter dante.

Explicandum igitur est, quid nomine *fallaciæ*, & simulationis Augustinus intelligat, cum dici nequeat, significasse carentiam intentionis modò ex Tridentino ad valorem baptismi necessariâ. Itaque fallacia, & simulatio in duplici sensu accipi possunt, vel quatenus excludunt intentionem faciendi, quod facit Ecclesia in conficiendo Sacramento, vel quatenus excludunt fidem, seu credulitatem, vel existimationem de re, & effectu Sacramenti, qui est sanctificatio animæ per gratiæ infusionem, quæ duo sunt valde diversa. Nam si quis Gentilis velit baptizari ob lucrum, quod indè sperat à Principe Christiano, fallaci animo, ac simulato accipit baptismum, fallaciâ tamen, & simulatione non excludente intentionem necessa-

necessariam ad valorem Sacramenti, per quam intendit facere, quod facit Ecclesia, sed excludente rem, & effectum Sacramenti, nempe gratiam sanctificantem. Quare cum ex dictis contra Vasquium intelligi non possit Augustinus de fallaciâ, & simulatione excludente intentionem faciendi, quod facit Ecclesia, quam Synodi posteriores statuerunt, necessariam esse ad valorem Sacramenti, de fallaciâ, & simulatione excludente intentionem, seu credulitatem, & existimationem de re, & effectum Sacramenti accipiendus est. Hinc Augustinus ad valorem Sacramenti requirit, ut qui illud fallaciter accipiunt, in Ecclesiâ tamen accipiant &c. Et antè ait: *Utrum fallens sicut in Ecclesiâ, vel in eâ, quæ putatur Ecclesiâ.* Qui enim in Ecclesiâ petit baptismum, vult sanè exteriori in se fieri, quod facit Ecclesiâ, licèt de effectu gratiæ nihil credat. Idem Augustinus lib. 1. de Bapt. cap. 12. cum dixisset Simoni Mago in baptismo dimissa fuisse peccata, quærit: *Quid si ad ipsum baptismum fictus accessit?* hoc est non habens fidem, vel intentionem de effectu baptismi, sed animo simulato, atque fallaci. Addit: *Quæro, si postea fictionem suam corde confuso, & vero dolore fateretur, denuò baptizandus iudicaretur? Quod si est dementissimum dicere &c.* Ex quibus patet, per fictionem illam excludi intentionem de re, & effectu baptismi, non verò intentionem faciendi, quod facit Ecclesiâ; si enim hoc secundo modo intelligenda esset, quomodò esset dementissimum dicere, illum esse denuò baptizandum, cum ex Tridentino illud Ecclesiâ modò doceat? Præterè ibi opponit fallentem in Ecclesiâ jocanti in mimo in suscipiendo baptismo. Quærit enim an teneat baptismus peractus cum simulatione, *utrum fallentis sicut in Ecclesiâ, vel in eâ, quæ putatur Ecclesiâ, an jocantis, sicut in mimo.* At fallens in Ecclesiâ, & jocans in mimo in hoc conveniunt, quòd uterque non habet fidem de effectu baptismi, quia neuter habet intentionem de sanctificatione animæ. At differunt in hoc, quòd fallens in Ecclesiâ serio intendit verè facere, quod spectat externam actionem, quod facit Ecclesiâ, ut & ipse censeatur esse Christianus. At jocans in mimo vult tantum repræsentare per ludum, quod facit Ecclesiâ, quod non est velle serio facere, quod facit Ecclesiâ, sed per ludum velle irridere, quod facit Ecclesiâ.

Verum quid ad tertiam illam difficultatem respondit Augustinus: *Ubi autem neque societas ulla esset ita credentium, neque ille qui ibi acciperet, ita crederet, sed totum ludicre, & mimicè, & joculariter ageretur, utrum approbandus esset baptismus, qui sic daretur?* Respondet rem satis dubiam esse, & ut certa definitio in Synodo statueretur, divinum auxilium à Patribus implorandum. Et quidè Sanctum Patrem de aliquo dubitasse, quod modò extrâ dubium ponitur, necessariò dicendum est. Quando enim ait mimicè, & ludicre collatum baptismum: vel mimicè, & ludicre ita intelligebat, ut procul indè esset non solum intentio de effectu Sacramenti, verum etiam intentio faciendi, quod facit Ecclesiâ; vel ita, ut hæc secunda intentio minimè excluderetur. Si de hoc secundo dubitavit, jam modò constat, satis esse hanc intentionem faciendi, quod facit Ecclesiâ, ad valorem baptismi. Si de primo dubius fuit: Item certum modò est inter Catholicos, baptismum exclusâ qualibet intentione non esse validum. Profectò ex verbis Augustini patet, omnem, & quæcumque tunc intentionem excludi, ait enim, *sed totum ludicre, & mimicè, & joculariter ageretur.* Siquidè si adesset intentio serio faciendi, quod facit Ecclesiâ, jam non totum, hoc est omni ex

parte joculariter, & ludicre ageretur. Quis autem hanc dubitationem Augustino vitio vertat, nisi Moraines parùm æquus Augustino scriptor, qui eas Sancto Doctore sententias affricat, quarum oppositas sinè dubio idem se tenere pronunciat? Jure autem Augustinus judicium suspendit eâ præsertim tempestate, qua ob rebaptizationem Donatistarum, quæcumque iteratio baptismi per ludum dati asserta fuisset, fideles minùs rerum periti, ac simplices longâ viâ ab Schismaticis rebaptizantibus in errorem trahi poterant, cui periculo prudenter Augustinus cavet. Quod verò in votis habuit, ut in plenariâ Synodo res definitur, jam definita est in Concilio Florentino in decreto fidei post ultimam Sessionem, & in Tridentino Sess. 7. can. 11. dum intentionis ministri decernitur requiri ad valorem Sacramentorum. Ita Augustinus caput illud 53. concluderat: *Quamò magis ergo nunc sinè præjudicio diligentioris inquisitionis, vel majoris auctoritatis illud dixisse accipiendus sum.* Quare suâ illâ suspensione sententiæ nullum præjudicium interre voluit diligentiori inquisitioni, quæ de intentionis necessitate in utroque Oecumenico Concilio summa diligentia à sapientissimis Patribus adhibita est, aut majori auctoritati utriusque Synodi necessitatem intentionis citrà dubium ad valorem Sacramentis definitis. Neque hinc sibi plaudant Heterodoxi, quorum Princeps est Kemaitius, suum esse Augustinum mentientes, dum necessariam intentionem inficiantur. Nam planè contrâ ipsos est. Ille enim dubitavit, num sinè intentione esset validus baptismus, at illi validum esse audaçter, & citrà ullam dubitationem pronunciant. Augustinus dixit, nolle se in eâ progredi aliquâ temeritate sententiæ, quæ nullo in Catholico regionali Concilio cepta, nullo plenario Concilio terminata sunt. At cum in uno, & altero Concilio veritas illa Augustini tempore occulta, postea inclauerit, nihil eos Augustini dubitatio juvat, sed ubi ille aje-dat, *dicturos sententias, me quid jam exploratum, & cognitum afferre: humiliter expectarem,* debent ipsi Augustini verba inaudientes à duplici Synodo pronunciatam sententiam sequi. Mirentur verò Recentiores Augustini ingenium, qui idè dubitavit de necessitate intentionis, quia illam aliquo argumento suaderi videbat, at quia nullius Concilii auctoritate decreta erat, ejusdem modestiam laudent, qui de incertis certam ferre sententiam recusavit. Ita ex illâ dubitatione, ex quâ Morainius Augustinum arguit, idem nobis quàm maximè commendandus venit.

S. VIII.

Utrum Augustinus dixerit tellurem non esse rotundam, nullosque dari Antipodas?

Hactenus errores, quos Augustino objecit Morainius, à Sancti Patris libris propulsumus. Adamus nobis modò refellendus est, qui uti cæteris Recentioribus eruditione inferior est, ita universos in censurâ adversus Augustinum ferendâ facillè superavit. Hic quosdam errores de Augustino publicat, quos Moraines etiam opposuit, à quibus procul fuisset Sanctum Doctorem ostendimus; addit verò dixisse insuper Augustinum: *Terram non esse rotundam, nullosque dari Antipodas.* Pag. 585. cap. 3. Eadem fronte, quâ finxit, Augustinum negasse animam esse spirituales, hic eundem Sanctum Doctorem terræ rotunditatem ignorasse comminiscitur. Sed illi, qui absque ullius textus appellatione de Augustino,

F ut

ut libet, ut lubet, quælibet affirmare sibi licitum putavit, satis facile fuit talia portentosa Hipponensi Præfati adscribere. Sanè Augustinus lib. 1. de Gen. ad lit. cap. 12. terram rotundam fatetur: *Cum enim, inquit, totam terram adhuc aqua tegebat, nihil impediebat, ut aquosa, & gibbosa moles ex una parte faceret diem lucis præsentia, ex alia noctem lucis absentia.* Et lib. 16. de Civ. Dei cap. 9. ubi de Antipodis differit: *Nec attendunt, inquit, utriusque figura conglobata, & rotunda mundus esse credatur, siquæ aliqua ratione monstraretur, non tamen esse consequens, ut etiam ab illa parte ex aquarum congerie nuda sit terra.* Nullus igitur in Augustino legitur de telluris rotunditate error, sed ea sunt inania Adami objecta.

Verùm negasse Augustinum Antipodas, non ibo inficias, sed vulgarem hominum sententiam secutus est. Testatur Plinius, magnam litem de Antipodis fuisse inter literarum profectores, & vulgus. At Augustinus haud vulgari argumento in eam opinionem ductus est, nempe quod periculum esset, ne qui nobis adversa vestigia premunt, in cælum ruerent; sed tum ex sacrâ, tum ex profanâ historiâ rationes consideravit, quæ sapientissimos quosque in eam sententiam traxere. Ligur ille Argonauta novi Orbis inventor non ab uno Principe circulator habitus est, cum se ad Antipodas classem ducturum polliceretur, nec ut arbitror, Arragoniæ Rex integram magno promissori fidem præstitit, sed quæ est hominum infatigata cupido, pauca navigia in spem Orbis naufragis objectari, in lueri loco reposuit. Macrobius lib. 2. de Somnio Scipionis cap. 9. solâ conjecturâ Antipodas credi dixit in oppositâ Orbis parte, quod propter similem temperiem similiter incolitur, sed à quibus non licuit unquam nobis, nec licebit agnoscere. Et quidem Aristoteles, Plinius, Ptolomæus, cæterique Historici, Cosmographi, ac Philosophi veteres, quibus Scholastici Parisienses ad stipulati sunt, tellurem non ubique habitabilem posuere, sed tantum sub Zonis temperatis, cum tamen etiam sub torridâ, ac utraque frigidâ terram incolî certum sit. Quid quod? Zacharias Papa Epist. 10. ad Bonifacium scriptâ anno 748. *perversam, & inquam doctrinam vocat asserentem, quod alius mundus, & alii homines sub terrâ sint.* Et ille quidem vulgarem sententiam secutus est. Nos quidem ex nostrorum navigationibus ista didicimus. At uti Sapientibus illis majoribus nostris, quibus literas omnes acceptas serimus, vitio non datur, quod tellurem ex majori parte inhabitabilem scripserint, neque reprehendus venit Augustinus, si eandem terram ex oppositâ parte habitari negaverit. Difficile illi videbatur, potuisse homines ab uno Adam propagatos in oppositam terrâ partem Oceani immensitate trajectâ semel navigasse, iterumque post diluvium illuc advectos fuisse, nullamque huius rei adeo memorabilis mentionem, vel in sacris, vel in profanis literis fieri. Profecto hucusque necitur, quomodo ex Europâ illuc bis homines pervenerint. Itaque cum ponentes Antipodas conjecturâ tantum, quæ levem prorsus, ac debilem certitudinem parit, ad id dicendum moverentur, & Augustinus Antipodas negaverit omnium historicorum fide, ac antiquissimâ Patrum traditione suffultus, potiori iure ille Antipodas sustulit, quàm alii adfluxere. Verùm non adeo opinio negans Antipodas Augustino inhaesit, quin aliquando admiserit, libro enim de decem categoriis cap. 10. ait: *Terra, quæ videtur in mediò ubique subtrus est, & Antipodes nostri, quæ nobis dicantur figere adversa vestigia, cælum*

super se habent. Pater Macedo vir in Augustini lectione versatissimus in volumine, quod Concentum Euchologicum inscripsit, in commentariis ad Orationem in festo Sancti Marci videtur velle insinuare, Americam Augustino innotuisse, dum non uno loco quatuor esse partes terræ affirmat, *mirari libet, inquit, Augustinum quatuor Orbis partes tam perspicuè nominare, quasi suâ jam ætate America detecta esset.* Sanctus Doctor lib. 16. de Civ. Dei cap. 9. opinionem Antipodas affirmantem veluti absurdam rejecit: *Nimisque, inquit, absurdum est, ut dicatur aliquos homines ex hac in illam partem Oceani immensitate trajectâ navigare, ac pervenire potuisse, ut etiam illic ex uno illo primo homine genus institueretur humanum.* Quatuor partes dixit Augustinus, nempe Orientem, Occidentem, Meridiem, & Aquilonem. Ita tract. 118. in Joannem: *Propter quod alibi dicit, mensurum se Angulos suos, ut colligant Electos eius à quatuor ventis, quod quid est nisi à quatuor partibus Mundi, Oriente, Occidente, Aquilone, & Meridie? At hæ partes in veteri Orbe probè censebantur esse, etiam si America ignoraretur.*

§. IX.

An sententia Sancti Augustini de simultaneâ rerum creatione sit erronea?

Hic etiam Recentiorum querelâ, imò censurâ, quibus insignem Sancti Doctoris interpretationem in cap. 1. Geneseos excipiunt, resellendâ sunt. Magnum illud ingeniorum monstrum, si usquam aliàs in explicando Hexamerone admirabilem subtilitatem præ se tulit, sed quantum indè laudis apud veteres sibi comparavit, tantum reprehensionis apud Recentiores sibi contraxit, aut plus etiam fortasse. Augustinus, quod videbat sex priores dies, quæ Moyses mundum à Deo creatum scribit, si literaliter accipiuntur, gravissimis difficultatibus subiecti, quas ipsemet in libris de Genesi ad litteram proponit, subtilem prorsus, ac se dignam sententiam excogitavit, nempe dies illos intelligendos esse mysticè juxta cognitionem Angelicam de rebus in Deo, & in proprio genere, & juxta ordinem rerum simul à Deo creaturâ dierum etiam ordinem in Angelorum mente designavit. Hanc Sancti Patris explicationem de simultaneâ rerum creatione mysticè in sex illos dies sic divisam paucis refert Sanctus Thomas 1. p. q. 74. art. 2. At, quæ fuit Augustini modestia, hoc à se excogitatum interpretamentum ita docuit, ut meliori explanationi nullum se præjudicium afferre velle protestatus sit: *Quisquis ergo, inquit, non eam, quam pro nostro modulo vel indagare, vel putare potuimus, sed aliam requirit in illorum dierum enumeratione sententiam, quæ non in prophetiâ figuratè, sed in hac creaturarum conditione propriè, melius que possit intelligi, querat, & divinitus aditus inveniat. Fieri enim potest, ut etiam ego aliam his Divinæ Scripturæ verbis congruentiorem fortassis inveniam; neque tamen ita banc confirmo, ut aliam, quæ præponenda sit, inveniri non posse contendam.* His se munitum voluit adversus malevolorum Lectorum censuras lib. 4. de Gen. ad lit. cap. 28. Hæc sola Augustini verba solida apologiæ loco habenda essent, nec quicquam rursus addendum foret pro ejusdem interpretationis defensione. Cæterum ex nostris Scripturibus Magister Emanuel Cerda Lusitanus Publicus in Academia Conimbricensi Theologiæ Professor in suis quodlibetis Theologicis acerrimè contrâ

Recentiorum

Recentiorum impetum Magni Parentis sententiam propugnat, eorumque & in censurando audaciam, & in impugnando debilitatem ostendit, idem quoque præstitit Carolus Moreau noster Bituricensis in vindiciis pacificis. Ego Recentiorum accusationes cum veterum Theologorum, & quidem Principum iudiciis conferre volo, nam qui exactam Augustinianæ sententiæ defensionem desiderat, Cerdentem legat.

Igitur Ludovicus Molina, in tract. de Opere sex dierum disp. 1. ita de Augustini explicatione iudicat: *Exponere in eo sensu Scripturas, est sanè earum auctoritatem enervare, & ludibrio fortè eam coram infidelibus exponere.* At non ita abjectè de Augustini interpretatione sensit Magnus Theologia, imò Ecclesiæ Doctor Sanctus Thomas in 2. sent. dist. 12. q. 1. art. 2. *Hayum igitur, inquit, expositionum prima Augustini est subtilior, magis ab irrisione infidelium Scripturas defendens.* Alterum ejusdem Angelici Præceptoris textum mox laudabo, in quo contraria prorsus scribitur, quæ de Augustino Recentior ille affirmavit. Cornelius à Lapide censoris personam contra Augustinum induens ait: *Contrarium docent omnes alii Patres, idque omnino vincit simplex, & historialis narratio Moysis; quare erroneum tam est dicere omnia uno die esse creata.* Verum Augustino consentit Albertus, qui ob multiplicem, ac mirabilem literaturam Magni cognomento insignitus fuit, his planè verbis: *Sine præiudicio sententia melior videtur Augustino consentiendum.* 1. part. Summæ q. 12. de quatuor coævis. Addit Sanctus Thomas proximè laudatus: *Hæc opinio Augustini plus mihi placet.* Ita-ne, Corneli, sententia illa, quam Albertus Magnus, ac Sanctus Thomas Scholasticorum lumina, ac columina præbant, & sequuntur, hæc ætate erronea evasit? Quenam illam Synodi? Qui Romani Præsules? Quæ Doctorum Academiæ proscripserunt? An quia tibi, cuique displicet, erronea censenda est? At scito Recentioribus Augustinianis Doctoribus probari Cerdenti, Moreau, atque Ludovico ab Angelis Doctori Conimbricensi lib. 5. de Virâ Sancti Aug. cap. 9. ubi alios Patres, qui Augustino eâ in re consentire, producit, atque in Molinam ob Patrem reprehensum invehitur. Tertius Augustini accusator Arriaga clamat: *Explicatio hæc censetur ab omnibus improbabilis, nec ego dubito, quin si Augustinum non haberet Patronum, manifestè damnata fuisset, ut hæretica:* Tom. 2. in 1. p. disp. 28. num. 40. At Recentioris hujus voces comprimunt duo Parisiensis Scholæ Theologi præcipui Sanctus Bonaventura, & Agidius Romanus. Ille quidem in 2. dist. 13. art. 1. q. 1. scribit: *Quamvis autem hæc positio probabilis esset, & rationabilis, Catholicis tamen tractatores, qui Augustinum secuti sunt, viam aliam approbaverunt magis.* Ille verò 1. p. Hexam. cap. 28. *Non autem, inquit, ista dicimus, ut improbenus opinionem Augustini, quæ est valde subtilis, & solennis.* Sed quid tandem dicat ille Augustini censor Moraines audiamus. Ille quidem recitans catalogum errorum Sancti Patris, hunc primo loco posuit: *Sensit ille mundum in instanti creatum fuisse &c. quod non convenit cum scriptis à Moysè cap. 1. Geneseos, ut ostendunt accuratioris Theologi, speciatimque Suarez, Molinæ, MARTINON (ita semet inter accuratioris Theologos recenset) communiterque rejicitur à Doctoribus Catholicis.* Disp. 12. Anti-Jans. num. 32. Sed non ita iudicavit Dionysius Carthusianus, dum in cap. 1. Gen. art. 5. scripsit: *Augustinus excogitavit quandam expositionem subtilem, per quam defendit scripturam ab irrisione huiusmodi, & tamen salvavit scripturæ,*

& fidei veritatem. Et antè ipsum Sanctus Thomas recitata Augustini, & alterà aliorum Patrum explicatione inquit: *Utrumque sensum circumstantia libri patitur:* In 2. sent. cit. Næ Sanctus Thomas, Albertus Magnus, Sanctus Bonaventura, & Agidius Romanus inter accuratioris Theologos minime recensendi sunt? Erunt-ne illi de ultimâ Theologorum plebe, Senatores verò Suarez, Molina, & Martinon? Imò omnium nobilissimi illi sunt, quibus & Suarez, & Molina assurgant, Martinon verò nec eadem cum illis die nominetur.

Illud quidem Principum Theologicæ Scholæ iudicium de Sancti Augustini interpretatione fuit, cui sanè alii ante Augustinum viam aperuerant. Philo Hebræorum Plato communem sententiam de opere sex dierum non modò rejecit, verum etiam irrisit lib. 1. allegor. inquit: *Rusticane simplicitatis esse, putare sex diebus, aut utique certo tempore mundum esse creatum.* Ex Græcis Clemens Alexandrinus lib. 6. Strommatum eandem explicationem secutus est, quam apud Latinos noster Augustinus quàm maxime illustravit. Illam etiam tanti fecere universi Scholastici Doctores, ut magno studio adlaborarint in explicandâ sententiâ Augustini de cognitione illâ marutinâ, & vespertinâ rerum, nempe in divinâ naturâ, & in se ipsis. Ita de vero Augustini sensu inter se non leviter litigant Doctores Scholarum Principes Albertus Magnus 1. p. Summ. q. 12. art. 6. & 7. Sanctus Thomas 1. p. q. 58. art. 6. & 7. Bonaventura 2. dist. 4. art. 3. q. 1. Scotus 2. dist. 3. q. 9. Agidius 1. p. Hexamer. cap. 29. & ceteri communiter, quos non sine laude in eadem Augustini mente indagandâ imitati sunt Jesuiticæ Scholæ Duces Suarez lib. 1. de Opere sex dierum cap. 10. Vasquez 1. p. disp. 51. cap. 2. Mitto hæc quæ ex Cassiodoro, Isidoro, Junilio, aliisque in commendationem Augustinianæ explicationis adducunt Lusitani nostri Doctores Cerda, & Ludovicus ab Angelis. Pater Macedo in altero Theologico Tomo Collationum de Angelis, qui jam prælo paratus est, doctissime Sancti Patris interpretationem defendit, ubi plures Recentiores laudat, qui Augustini sententiam amplexati sunt: Collat. 6. dist. 2. Interim legendus omnino est idem Augustinus lib. 12. Confess. ubi à cap. 14. usque ad 32. quo liber ille clauditur, justam sibi apologiam paravit, quâ suas in Moysen interpretationes fugillantes solide confutavit.

S. X.

Sanctus Augustinus non erravit asserendo, peccatum originale esse causam reprobationis.

A Desdum Lector, nam immanem prorsus Augustino errorem objicit Adamus, dum cap. 3. pag. 584. & cap. 6. pag. 614. scribit, Augustinum sensitisse, solum peccatum originis esse causam reprobationis damnatorum. Postea cap. 10. pag. 667. hanc eandem Augustini sententiam sequenti censura perstringit: *Sed si iste Doctor, nempe Augustinus, adderet, peccatum originale esse solam causam reprobationis, & esse id, quo ad salvatos à damnatis separandos morietur Deus, non solum pro hujus opinionis defensione mortem oppetere nolo, sed credo mihi licere illam horrere, quia mater est illius quam Calvinus, tam à impietate, ac rabie urget contra Ecclesiam.* Quis autem sit iste error Augustinianæ sententiæ filius subtrahit, fat enim illi fuit Sancti Doctoris assertum Calvinismi agnatione objectâ, non suspectum modò, sed & exosum reddere. Porro quicumque

iste error fingatur ex illâ sententiâ Sancti Doctoris illatus à Calvino, interrogatum velim Adamum, num ex thesi Sancti Augustini de reprobatione ex originali solo peccato orta Calviniana illa opinio deducatur verè, an apparenter tantum? Si primum dicat, tunc faciet Augustinum ex Ecclesiæ Doctore Calviniani erroris Magistrum, quod impium est cogitare. Si verò alterum affirmet, videbit, Sancti Augustini sententiam non modò reapse non esse Calvinianæ hæreseos, ut perperam putat, matrem, sed neque affinem, & optimè cum Calviniani erroris confutatione posse componi. Undè igitur, Adame, tale monstrum finxisti? an quòd ita Calvinistæ arbitrantur? Sed si horum præjudicia sequeris, jam poteris universam Augustini doctrinam, imò & sacros codices compendio horrere, nam Calvinistæ quotquot hæresum portenta nutriunt, ne veterum patrocinio nudati videantur, sub Sacra Scripturâ, atque Augustinianâ togâ quibusdam veluti laciniis eadem obvolvère totâ arte conantur.

O utinam hocce Calvini effatum ex Augustini sententiâ deductum protulisses, nulla nobis ejusdem refellendi difficultas esset, qui tenebras non invehi, sed fugari Solis præsentia novimus! Sed cum nullum tale dogma appellaveris, eo silentio non obscurè significasti, non esse illud quidè Augustinianæ sententiæ filium, sed è tuo cerebro natum figmentum, si tamen vigilans illa scripsisti. Sed age videamus, quam longè Sancti Augustini sententiâ de reprobatione ex solo peccato originali ortâ, distet ab errore Calvini. Certa Sancto Augustino sententiâ stetit, reprobationem supponere necessariò peccatum saltem originale. Quare verians illa Pauli ad Rom. 7. *Cum nondum nati fuissent, aut aliquid boni egissent, aut mali &c.* Jacob dilexi, Esau autem odio habui, in quibus verbis reprobatio Esau designatur, eandem peccatum originis supponere docuit. In Epist. 105. ait: *Quid oderat in Esau antequam fecisset aliquid mali, nisi originale peccatum?* Et lib. 1. ad Simplic. q. 2. scribit: *Non igitur odit Deus Esau hominem, sed Esau peccatorem.* Quod quidè peccatum non esse factum à Deo, qui bonorum tantum est auctor, ibidem probat concludens: *Odit enim in eis impietatem, quam ipse non facit.* Quare nullo pacto Deum futurum justum asseverat, si homines reprobare nullo in ipsis existente peccato: *Ut autem odisset Esau, nisi injustiæ merito, injustum est.* Ibid. Et Epist. 106. ad Paulinum: *Hæc massa si esset ita media, ut quemadmodum nihil boni, ita nec mali aliquid mereretur, non frustra videretur iniquitas, ut ex ea vasa fierent in contumeliam.* Idem habet Epist. 157. ad Optatum: *Merito autem videretur injustum, quòd sunt vasa iræ ad perditionem, si non esset ipsa universa ex Adam massa damnata.* Quòd ergo sunt indè nascendo vasa iræ, pertinet ad debitam pœnam. Hinc contra Pelagianos urget, Deum futurum injustum, si pueros morientes sine peccato originis, licet non forent baptizati, damnaret, dicens: *Bonus est Deus, justus est Deus, potest aliquos sine bonis meritis liberare, quia bonus est, non potest quemquam sine meritis damnare, quia justus est.* Lib. 3. contra Jul. cap. 18. Plurima ad hoc ipsum probandum Sancti Patris testimonia passim obvia sunt. Ergo hæc fixa, constansque Augustino sententiâ fuit, neminem à Deo antè prævisionem peccati saltem originalis reprobari. At Calvinus in contrariam prorsus partem ivit dicens, Deum suo decreto homines non solum reprobare antè prævisum eorum peccatum, verum etiam ex divinâ reprobatione hominum peccata fieri. Id fusè tradit lib. 3. Instit. cap. 22. & 23. Dabo nonnulla testimonia. Scribit

cap. 23. §. 4. *Fateor sanè in hæc, quâ nunc illigati sunt, conditionis miseriam Dei voluntate decidisse universos filios Adæ, atque id est, quòd principio dicebam, redeundum tandem semper esse ad solum divinam voluntatis arbitrium.* Et §. 7. *Disertis verbis hoc extare negant, decretum fuisse à Deo, ut suâ defectione periret Adam.* Et postea: *Decretum quidè horribile fateor, inficiari tamen nemo poterit, quin præscripserit Deus, quem exitum esset habiturus homo, antequam ipsum conderet, & idcirco præscripserit, quia decreto suo ordinaverat.* Item §. 1. *Minimè consentaneum est, præparationem ad interitum aliòd transferre, quam ad arcanum consilium Dei.* Et cap. 22. §. 11. *Si non possumus rationem assignare, cur suos misericordiâ dignetur, nisi quoniam illi ita placet, neque etiam in aliis reprobandis aliud habebimus, quam ejus voluntatem.* Præterea cap. 23. §. 9. *Excusabiles peccando haberi volunt reprobi, quia evadere nequeunt peccandi necessitatem, præsertim cum Dei ordinatione sibi injiciatur hujusmodi necessitas.* Nos verò indè negamus ritè excusari, quando quidè Dei ordinatione, quâ se exitio destinatos conqueruntur, sua constet æquitas nobis quidè incognita, sed illi certissima. Hoc idem, & copiosius repetit in libro de æternâ Dei prædestinatione pag. 917. Editionis Genevensis anni 1552. *Quomodo autem Dei præscientiâ, & decreto statutum fuerit, quòd de homine futurum erat, neque tamen in culpa societatem trahendus sit Deus, quasi transgressionis vel auctor sit, vel approbator, cum longè altius humanæ mentis perspicaciâ esse arcanum palam sit, ne ignorantiam fateri pudeat.* Hinc Zanchius lib. 5. de Nat. Dei cap. 2. ait: *Fuit hoc primum, quòd de reprobis constituit Deus ab æterno, nempe quorundam hominum ad exitum sempiternum destinatio, ad hoc autem ordinata fuerunt ipsorum peccata.* Ergo Calvini sententiâ est, Deum suo immutabili decreto homines in peccata impellere; undè reprobatio Dei antecedit prævisionem peccatorum, quæ ut ajunt, sunt effectus ipsius reprobationis. Sed quid pluribus ago, quasi Calvini opinio omnibus nota non sit, cum idemmet Adamus cap. 14. pag. 725. apertè id fateatur, scribens Calvinum dicere: *Deum subtrahere lumen, & gratiam necessariam ad salutem omnibus illis, quorum damnationem decrevit antè, vel post visionem peccati originalis.* Porro si Sancti Augustini, & Calvini sententiæ contradictoriè opponuntur, quò longius ab illo Calvini errore, quemcumque fingas, recedere possumus, quam accedendo ad sententiam Sancti Doctoris è diametro cum Calvini errore de reprobatione malorum antè prævisionem peccati pugnantem? Et tamen, si superis placet, ausus est Adamus eam Augustini sententiam Calvinianæ hæresi non propinquam publicare, sed propinquissimam, matrem enim hæreseos asseveravit, cum tamen Calvinistas validè premat, ac suffocet. Decretum hoc Calvinianum reprobos in peccata compellens, mater est omnium errorum, quos in materiâ de prædestinatione, gratiâ, & libero arbitrio Calvinus congestit. Indè enim hominis libertas evertitur, necessitas ad peccandum imponitur, fatale decretum Stoicorum inducitur, Deus criminum Auctor publicatur, & mille hujusmodi errorum portenta nata sunt, quorum nullum ex memoratâ Sancti Patris sententiâ derivat.

Est igitur celeberris, ut ait Joannes à Sancto Thoma, sententiâ Sancti Augustini, peccatum originale fuisse causam reprobationis omnium damnatorum, quam sæpè docuit Sanctus Pater, Epist. 105. ad Sicutum. 106. ad Paulinum. 157. ad Optatum, in Enchir. cap. 98.

& 99. Lib. 2. ad Bonif. cap. 7. Alia plurima loca designat Cortina Patris Macedo thesi 20. Augustinum secuta est ejus schola, Fulgentius lib. 1. de Verit. prædest. & grat. statim post initium, Prosper ad septimam objectionem Gallorum, Africani Patres in Sardinia exules in Epistolâ Synodicâ cap. 6. Sanctus Thomas q. 6. de verit. art. 2. ad 9. undè uti ad mentem Angelici Præceptoris eandem defendunt præclarissimi Dominicani instituti Theologi, Thomas de Lemos, Illustrissimus Godoy, Jo: Baptista Gonettus Tom. 4. Clypei Thomistici disp. 5. art. 3. qui priores illos ex suis Doctores citat. Sed ex Societate Augustino astipulantur Suarez in 1. p. lib. 5. de reprob. cap. 5. Vasquez disp. 95. cap. 4. num. 17. & cap. 9. num. 60. licèt varient inter se circa modum, quo peccatum originale sit causa reprobationis; hic enim dicit esse peccatum originale prout est in primo parente, quo gratiæ congruæ negationem nepotibus meruit; ille verò eam vim demeritoriam ipsimet peccato originali, prout inficit singulos quosque, inesse arbitratur. Melius Didacus Ruiz Recentiorum eruditissimus id ipsum explicat, ac latè defendit disp. 14. de prædest. sect. 4. & seq. Sed ad objectionem Adami repellendam referam decretum, quo Augustini sententiam de reprobatione ex peccato originali ortam Theologi Societatis defendere jussi sunt à Claudio Aquavivâ Præfecto totius familiæ. Olim, ut capite 3. §. 7. diximus, impressus est liber de ratione studiorum Societatis Romæ anno 1586. universis propositus, ut regula & discendi, & docendi post annum sex insignium Doctorum Societatis disputationem, ac longissimum examen. Ibi autem in titulo de opinionum delectu regulâ 6. pag. 14. proponitur, & eligitur definienda, & tradenda universæ Scholæ Societatis hæc propositio 12. *Non solum ex parte nostrâ nulla fuit ratio, seu conditio prædestinationis; sed neque absolute dicendum est, esse in nostrâ potestate, ut prædestinemur, nec salvi fient ulli, nisi prædestinati. Et 13. Reprobationis, quâ ceteri homines excidere ab ultimo fine permisi sunt, causa fuit peccatum originale.* Hæc ibi. Jamne vides, jamne sentis, Adame, quæ sit sapientissimorum veterum tuorum Theologorum reverentia ergà Augustini sententiam de reprobatione ex solo originali peccato primitivis derivatâ, quam tamen præ tuâ singulari pietate, eruditione, ac zelo horrere te dicis, uti Calviniani erroris matrem? Plurimi quidè Theologi varios modos excogitarunt, quibus eam Sancti Patris doctrinam explicarent, atque defenderent. Dominicus Bannez 1. p. q. 23. art. 5. quinque explanationes refert, quarum nullam probat. Quinque etiam modos recenset Gonettus cit. §. 6. quos singulos in ipsorum probabilitate relinquit. Ego juxtâ doctrinam Sancti Augustini ita difficillimi mysterii solutionem propono; neque enim facile est, divinæ voluntatis arcana rimari, quis enim consiliarius ejus fuit?

Certum dogma est, hominem ex peccato primi parentis evasisse massam perditionis, ita ut seclusâ gratiâ Redemptoris nunquam indè suis viribus potuisset resurgere, quod olim ab Innocentio I. & Africanis Conciliis contra Pelagianos statutum fuit. Evaserant igitur omnes homines in Adamo naturâ filii iræ, subjecti potestati Dæmonis, inimici Dei, & indigni qualibet gratiâ, facti objectum divini odii, atque vindictæ. Potuisset summa Numinis justitiâ qualibet vel minimâ gratiâ negatâ in æternum genus humanum originali peccato infectum perpetuâ damnatione punire. Docuit hoc Augustinus sapientissimè,

In Enchir. cap. 99. *Universum, ait, genus humanum tam justo judicio divino in apostolica radice damnatum, ut etiamsi nullus indè liberaretur, nemo rectè posset Dei vituperare justitiam, & qui liberantur, sic oportuisse liberari, ut ex pluribus non liberatis, atque in damnatione justissimâ derelictis ostenderetur, quid meruisset universa conspersio, & quò etiam istos debitum judicium Dei duceret, nisi ejus indebita misericordia subveniret.* Similia habet lib. de Corr. & Grat. cap. 10. lib. de Dono persever. cap. 8. initio, lib. de Prædest. Sanctior. cap. 8. Hæc exemplo Angelorum malorum confirmat cap. 27. Enchiridii: *Et si quidem, inquit, in melius hominum reformationem nullam prioris esse voluisset, sicut impiorum nulla est Angelorum non immeritò fieret.* Itaque in illâ massâ perditionis homo evasit indignus totâ serie gratiarum, quas inter primæ sunt gratiâ justificans, per quam homo accedit ad Deum, & gratiâ perseverantiæ finalis, per quam homo non amplius potest recedere à Deo. Homo igitur ex peccato originali incidit in privationem gratiæ justificantis, & in privationem potentiæ proximè expeditæ ad perseverandum in semel acceptâ gratiâ justificante, quæ privationes, cum respiciant diversas formas, diversæ etiam sunt inter se, & una sinè alterâ donari à Deo potest, ut certum est ex fidelibus, qui damnantur, quibus dedit Deus gratiam justificantem, illis tamen negavit gratiam perseverantiæ finalis. Hinc perseverantiam esse ex speciali auxilio Dei, docuit Tridentina Synodus Sess. 6. can. 22. & olim Arausiana II. can. 10. Duce Sancto Augustino, qui Catholicam veritatem integro volumine de Dono Perseverantiæ inscripto, solidissimè contra Semipelagianos propugnavit. Porrò hæc est differentia inter utramque privationem, quòd privatio gratiæ sanctificantis vel est ipsamet formalis ratio peccati, vel est necessariò connexa cum peccato. Altera verò privatio, nempe potentiæ proximè expeditæ ad perseverandum stat cum gratiâ sanctificante. Sancti enim orant, ut Deus donet illis perseverantiam, non igitur illam habent, ut probat Augustinus cap. 23. per totum; aliàs enim non esset speciale Dei beneficium à gratiâ justificationis distinctum; undè per gratiam sanctificantem non tollitur ipsa privatio potentiæ proximè expeditæ ad perseverandum. Hæc verò privatio est in pœnam primi peccati, sicuti etiam privatio subjectionis concupiscentiæ respectu rationis, & licèt in baptismo nihil est damnationis iis, qui verè conspulti sunt cum Christo per baptismum in mortem, ut ait Tridentinum in decreto de peccato originali, quod dixerat antè Augustinus lib. 1. ad Bonif. cap. 10. *Nulla ergo condemnatio est nunc his, qui sunt in Christo Jesu, non id intelligitur de pœnalitatibus, ita enim loquuntur Theologi, sed de culpâ, cujus nihil remanet post baptismum: illæ enim etiam post baptismum remanserunt.*

Hanc privationem relictam esse in pœnam primi peccati adeò notum est in Sancti Augustini sententiâ, ut vel ipsi Semipelagiani hoc ex Augustino supponere solerent contra ipsum arguentes. Etenim cum probare vellent, Adamum, eò quòd perseverantiæ donum non acceperit, sinè culpâ cecidisse, solitam, ac familiarem Augustino responsonem præeludentes ita instabant, teste Hilario in Epistolâ ad Augustinum: *Neque enim dici potest idè non accepisse, quia non est discretus à massâ perditionis gratiâ largitate; nondum quippè erat illa in genere humano perditionis massa, antequam peccasset, ex quo tracta est origo vitiosa.* Ergo supponunt juxtâ mentem Sancti Doctoris, privationem potentiæ proximè expeditæ ad perseverandum

esse poenam massa peccato originali infectæ; cui argumento solvendo Sanctus Doctor aurea illa tria capita de Correctione & Gratiâ, nempe 10. 11. & 12. exaravit. In illo cap. 11. palam concedit, auxilium ad perseverandum in poenam peccati deesse, quod tamen non potuit deesse Angelis, vel Adamo: *Si autem, inquit, hoc adiutorium vel Angelo, vel homini, quum primum facti sunt, defuisset, quoniam non talis natura facta erat, ut sine divino adiutorio posset manere, si vellet, non utique suâ culpâ occidissent; adiutorium quippè defuisset, sine quo manere non possent. Nunc autem quibus deest tale adiutorium, iam poena peccati est, quibus autem datur, secundum gratiam datur.* Non potest autem intelligere Augustinus, nisi in poenam peccati originis donum perseverantiæ negari; nam baptizatus enim primum lethaliter peccavit, caruit dono perseverantiæ in bono semel accepto, ergo in poenam peccati originalis fuit à Deo denegatum. Idem tradit latè cap. 8. de Dono perseverantiæ, ubi quærenti, *cur quibusdam, qui enim coluerunt bonâ fide, perseverare usque ad finem non dedit,* respondet, perseverantiâ non esse debitam naturâ, sed esse gratiam, quæ potest negari; cur autem negetur, tradit initio capituli: *Ex uno quippè, inquit, omnes in condemnationem non injustam iudicati sunt ire, sed justam. Qui ergo liberatur, gratiam diligit, qui non liberatur, debitum agnoscat.* Hanc perseverantiâ tam magnum beneficium vocat lib. de Corr. & Grat. cap. 8. in fine, & hac solâ discerni electos à massa perditionis probat ex professo cap. 8. & 9. illius libri, & rursus lib. de Dono persever. cap. itidem 8. & 9. Hinc cap. 7. de Corr. & Grat. ait: *Ac per hoc & qui Evangelium non audierunt, & qui eo auditio in melius commutati perseverantiâ non acceperunt &c. non sunt ab illâ conspersione discreti, quam constat esse damnatam, euntibus omnibus ex uno in condemnationem.* Et postea statim: *Ab illâ perditionis massâ, quæ facta est per primum Adam debemus intelligere neminem posse discerni, nisi quod hoc donum habet, quisquis habet, quod gratiâ Salvatoris accepit.* Igitur ex Augustino ex Adæ peccato incidimus in privationem doni perseverantiæ, quod gratuitò tantum à Salvatore prædestinatis donatur. Privatio vero hujus tam magni beneficii est causa damnationis illativa; quicumque enim caret dono perseverantiæ damnabitur; undè aperte deducitur, peccatum originale esse causam reprobationis. Uno verbo concludo, Carentia doni perseverantiæ est causa damnationis, sed peccatum originale est causa carentiæ doni perseverantiæ, ergo peccatum originale est causa damnationis. Minor est Augustini, & superioris etiam probata est, quia per peccatum originale homo est indignus totâ serie gratiarum, & licet sit baptizatus, adhuc habet privationem doni perseverantiæ, quæ est speciale Dei beneficium. Major non ita intelligenda est, quasi illa carentia sit causa per se damnationis, sed tantum tanquam non removens prohibens; homo enim iustificatus, si tentatione gravi pulsatur, & stet sub privatione potentiæ proximè expeditæ ad perseverandum, infallibiliter succumbet, ni Deus speciali auxilio donet vim perseverandi, quod auxilium, cum ex primo peccato non debeat homini, iuste à Deo negari potest. Vide quæ dixi superius c. 3. §. 6.

Hæc sententia de reprobatione ex peccato originali ortâ deducitur etiam ex Epistolâ Synodicâ Patrum Africanorum in Sardinia exilium, ubi cap. 6. inquit: *Dixistis itaque, quod vobis dicentibus, quod Esau & Jacob necdum natis, Jacob per misericordiam gratuitam eligitur, Esau autem originali peccato detentus*

justo iudicio Dei est odio habitus: Illi è contrario dicunt in Esau figuram esse populi Iudeorum ex futuris malis operibus condemnandi; in Jacob verò figuram esse populi Gentium ex futuris operibus bonis salvandi. Hac duo, quæ singula proponitis, bonum est, ut Catholicâ consensione jungatis. Itaque per ipsos Catholicum est dicere, Esau originali peccato detentum iusto iudicio Dei esse odio habitum. At cap. 7. scribunt: *In Esau verò iudicium iustæ severitatis ostendit: qui Sacramento quiddam circumcisionis octavo die secundum tenorem divinæ constitutionis accepto, reatu peccati originalis caruit, sed per nequitiam cordis in hominis terreni vetustate permansit, illius ibi iudicio derelictus, qui gratis salvatus, iustèque damnatus.* At Esau non est detentus originali peccato secundum reatum, ergo secundum aliquid ab ipso originali causatum, est enim derelictus iudicio Dei, quod est carere dono perseverantiæ; nam ut supra inferebam, permissio primi peccati actualis fuit iusto iudicio Dei negantis donum perseverantiæ in bono iustitiæ per baptismum acceptæ; at ex Augustino illud donum negatur in poenam peccati non actualis, nam de primo peccato actuali loquor, ergo in poenam originalis. In eadem explicatione est Sanctus Gregorius Papa in Plal. 101. ad versiculum: *Quia cinerem tanquam panem manducabam,* sic enim ait: *Et cum iuxta Apostoli sententiam, neque volentis, neque currentis, sed miserentis sit Dei, alios qui corruerant misericorditer erigit, alios, qui stare videbantur, cadere iuste permittit.* Ex peccato nanque primi parentis accepimus, *ut ne in ipsâ iustitiâ stabiles esse possimus.* Quod idem est, quod dicebam, subisse nos privationem potentiæ proximè expeditæ ad perseverandum, quæ non auferitur nisi ex speciali auxilio Dei. Lege Sanctum Prosperum in resp. ad 7. Gallor.

Igitur præcipuæ poenæ relicte ex peccato originali sunt concupiscentia, & privatio potentiæ proximè expeditæ ad perseverandum. Concupiscentiam relictam esse ad agonem dogma fidei est, ex Tridentino in decreto de peccato originali, quæ de re eleganter Augustinus lib. 2. contra Jul. cap. 4. *Contra quam regeneratus, si iam ratione utitur, illo spectante, atque adjuvante velut in agone confligit, quia virtus in infirmitate perficitur, dum contra hoc nostrum, quod à iustitiâ deficit, illo nostro, quod ad iustitiâ proficit, dimicatur, ut vincente profectu totum surgat in melius, non vincente defectu totum vergat in pejus.* Idè verò hæc pugna poenalis nobis iusto Dei iudicio relicta est, ut homo propriam infirmitatem cognoscens elationem illam, quæ olim in paradiso contra Dominum superbivit, deprimeret, atque divinum auxilium supplex imploraret. Audi Augustinum lib. 4. contra Jul. cap. 2. *Sed quia in istâ humanâ miseriâ peior hostis est cavenda superbia, ideo nimium non penitus extinguatur in carne continentium sanctorum illa concupiscentia, ut cum pugnatur adversus eam, periculum suorum animus admoneatur, ne securus instetur, donec humana fragilitas ad tantam perfectionem perveniat sanitatis, ubi nulla putredo lasciviæ, nullus tumor superbiæ formidetur.* Idem pariter dicendum est de privatione hujus potentiæ proximè expeditæ ad perseverandum, nempe relictam illam ad agonem, & ad humanam superbiam contumendam; undè concupiscentia, & privatio ista veluti sceleratæ homini infidiantur, ac mutuo se juvant, ex concupiscentiâ enim inclinante ad peccatum impotentia, & infirmitas standi in bono proposito iustitiæ fovetur. Docet hoc eleganter Auctor libri 2. de Vocat. gent. cap. 28. *In cæcæri verò, inquit, hominibus donec caro concupiscit adversus spiritum,*

spiritum, & spiritus adversus carnem, & donec spiritus quidem promptus est, caro autem infirma, incommutabilis animi fortitudo non potest reperiri, quoniam non huius, sed alterius vitæ est verè perfecta, & secunda felicitas. In presentis autem agonis incerto, ubi tota vita tentatio est, & ab insidiantis superbiâ nec ipsa est tuta victoria, mutabilitatis periculo non caretur. Et licet innumeris sanctis suis donet virtutem perseverandi usque in finem divina protectio, à nullis tamen aufert, quod ipsis repugnat ex ipsis, ut in omnibus studiis eorum, atque conatibus semper inter se nolle, & velle decerent. Hoc ipsum docuerat Sanctus Pater lib. de Dono pers. cap. 8. ubi respondens quærenti, cur fideli Deus denegat donum perseverantiæ, ait: Deus autem melius esse iudicavit miscere quosdam non perseverantibus certo numero sanctorum suorum, ut quibus non expedit in huius vitæ tentatione securitas, non possint esse securi, multos enim à perniciosâ elatione reprimat, quod ait Apostolus I. Cor. 10. Quapropter qui videtur stare, videat ne cadat. Voluntate enim sua cadit, qui cadit, & voluntate Dei stat, qui stat &c. Hinc quæcunque contra hanc privationem obijci solent eodem prorsus modo solvenda sunt, ac illa, quæ contra pœnalitatem concupiscentiæ Pelagiani Augustino olim opponebant.

Expedienda hic est difficultas, undè tradita Augustiniana sententiæ explicatio maximè illustrabitur. Carentia, inquit, doni perseverantiæ fuit in Adamo, nam perseverantiæ donum, ait Augustinus in lib. de Corr. & Grat. cap. 11. si habuisset, perseverasset, ergo privatio doni perseverantiæ non est pœnâ peccati, quippè quæ fuit etiam in homine ante peccatum. Hoc argumentum olim Semipelagiani Augustino obijciebant in laudato lib. cap. 10. ubi de Adamo inquit: Non ergo habuit in illo bono perseverantiæ, & si non habuit, non utique accepit. Quomodo enim & accepisset perseverantiæ, & non perseverasset? Porro si propter eam non habuit, quia non accepit, quid ipse non perseverando peccavit, qui perseverantiæ non accepit? Neque enim dici potest, idè non accipisse, quia non est discretus à malsâ perditionis gratiæ largitate: Nondum quippè erat illa in genere humano perditionis malsâ, anequàm peccasset, ex quo tracta est origo vitiosa. Nullum argumentum neque subtilius, neque operosius illo solutum unquam fuit ab Augustino, ut summi ingenii vires omnes eidem diluendo impendisse videatur, tria enim capita in libro de Correctione & Gratiâ integrè responsioni insumpsit, quorum summa est: Adamum habuisse auxilium Dei, quo proximè, & expeditè poterat perseverare, sed ita ut perseverantiâ actualis reposita esset in usu libero ejusdem ponendo ab ipsamet voluntate Adami, quam per modum habitus adjuvabat. Ad hoc explicandum ibidem duo illa capita 11. & 12. scripsit; unam & alteram sententiam dabo, ne universa huc transferam: Ut ergo, inquit, non acciperet hoc donum Dei, idèst, in bono perseverantiæ primus homo, sed perseverare, vel non perseverare in ejus relinquere arbitrio, tales vires habebat ejus voluntas, quæ sine ullo fuerat instituta peccato, & nihil illi ex se ipsâ concupiscentialiter resistebat, ut dignè tantæ bonitati, & bonè vindi facilitati perseverandi committeretur arbitrium: Cap. 12. Et cap. 11. scribit: Tunc ergo dederat homini Deus bonam voluntatem, in illâ quippè eum fecerat, qui fecerat rectum. Dederat & adiutorium, sine quo in eâ non posset permanere, si vellet, ut autem vellet, in ejus libero reliquit arbitrio. Itaque Adam non indigebat dono actualis perseverantiæ, quia habebat adiutorium, quo per modum habitus inerat illi

potentia proximè expedita ad perseverandum; undè Augustinus in fine cap. 12. ait: Cum & voluntas primi hominis fortis, & sana in bono ampliore non perseveraverit habens virtutem liberi arbitrii, quamvis non defuturo adiutorio Dei, sine quo non posset perseverare, si vellet: non tamen tali, quo in illo Deus operaretur, ut vellet. Fortissimo quippè dimisit, atque permisit facere, quod vellet. Quare Adamo nil defuit ex parte Dei ad hoc, ut posset perseverare, sed sibi nolens defuit; nam si voluisset, facillimè perseverasset. Addit Augustinus, si Deus hoc adiutorium denegasset, Adamum, itemque Angelos non suâ culpâ cætuos fuisse, rationem assignans, adiutorium quippè defuisset, sine quo manere non possent. Nunc autem quibus deest tale adiutorium, jam pœnâ peccati est, quibus autem datur, secundum gratiam datur, non secundum debitum. Ergo donum præbens potentiam proximè expeditam ad perseverandum traditum fuit Adamo, ita ut carentia perseverantiæ actualis non potuisset illi imputari culpæ, si eo adiutorio caruisset. Cæterum ex peccato perdidit sibi, & nobis hoc auxilium constituens potentiam proximè expeditam ad perseverandum. Quare privatio huius potentie in nobis est pœnâ primi peccati, nam secundum gratiam datur, non secundum debitum. Tanta verò per peccatum Adæ contracta est impotentia ad proximè expeditæ perseverandum, ut si idem omninò adiutorium, quod datum fuit Adæ ad perseverandum, nobis in statu naturæ lapsæ donaretur, non esset sufficiens ad amovendam illam impotentiam perseverandi, ut docet Sanctus Doctor propè finem cap. 12. hæc tradens: Si in tantâ infirmitate vitæ huius, in quâ tamen infirmitate propter elationem reprimendam perfici virtutem oportebat, ipsis relinqueretur voluntas sua, ut in adiutorio Dei, sine quo perseverare non possent, manerent, si vellet, nec Deus in eis operaretur, ut vellet, inter tot, & tantas tentationes infirmitate suâ voluntas ipsa succumberet, & idè perseverare non possent, quia deficientes infirmitate nec vellet, aut non ita vellet infirmitate voluntatis, ut possent. Ex his patet solutio propositi argumenti, negandum est enim antecedens, ut intelligatur de carentiâ potentie proximè expeditæ ad perseverandum, hæc enim privatio in Adamo non fuit, qui habebat adiutorium sufficientissimum ad perseverandum, solumque illi velle suum defuit. At ipse & sibi, & toti generi humano subsecuto talis potentie privationem intulit, cujus occasione tanta crimina committuntur. Hanc doctrinam fusiùs explicavi superius capite 3. Gregorius Arimensis in 2. dist. 26. q. 1. & 2. idem ex Augustino docet.

Objiciunt plures, qui licet peccatum originale in iis, quibus non est remissum, concedant esse sufficiens motivum reprobationis, in baptizatis tamen id nullo pacto dici posse existimant. Nam peccatum remissum non potest esse causa, cur homo damnetur, non esset enim remissum, si propter illud morte perpetuâ plecteretur; baptizato verò est remissum originale peccatum, & propter illud nulli pœnæ est subjectus: nec potest componi voluntas remittendi peccatum cum voluntate damnandi, & illud æternum puniendi. Sanè Tridentinum in decreto de Pecc. orig. statuit nihil damnationis esse in baptizatis, esset autem multum damnationis, si inesset aliquid dignum puniri pœnâ æternâ. Hoc argumentum pariter Semipelagiani contra Sanctum Augustinum adducebant; nam cum ille assereret, peccatum originale esse causam, cur homines universim fuerint reprobati, quos divina prædestinatio suos non fecerat, in-

infe-

inferebant hoc absurdum ex Augustini sententiâ: *Quod ab eis, qui non sunt predestinati ad vitam, non auferat percepta baptismi gratia originale peccatum.* Hæc est enim secunda objectio Gallorum, quâ doctrinam Sancti Patris, teste Prospero, fugillabant. Respondeo, peccatum originale intulisse pœnas proprias ipsius naturæ, & has per baptismum non remitti, quarum præcipuæ sunt concupiscentia, & privatio potentia proxime expeditæ ad perseverandum in acceptâ iustitiâ, & sic nihil damnationis remanet in baptizato, prout damnatio culpam significat, non verò prout dicit pœnam. Nam ibidem docet Sancta Synodus, remanere concupiscentiam, quæ ex peccato est, & ad peccatum inclinât. Nullo verò pacto conceditur, hominem baptizatum damnari propter peccatum originale formaliter, & esse ratione illius ut causæ proximæ reprobatur, sed dicimus, radicaliter peccatum originale esse causam reprobationis fidelium, qui damnantur, quatenus ex illo ortum habuit privatio potentia proxime expeditæ ad perseverandum, sub quâ præciso auxilio speciali Dei homo salutem non consequitur, sed labitur in peccata, ob quæ proximè, & formaliter à Deo damnatur. Neque enim negamus, Deum reprobare aliquem ob peccata actualia, neque dicimus, Deum prius reprobare propter originale, deinde etiam ob actualia, ut opponit Joannes à Sancto Thoma disp. 10. de Reprob. art. 2. num. 30. sed asserimus, Deum immediatè damnare pœnâ æternâ hominem ob peccata actualia, in quâ incidit ob impotentiam perseverandi, seu ob privationem potentia proxime expeditæ ad perseverandum, quæ est pœna humanæ naturæ relicta ad agonem ex peccato Adæ. In baptismo verò remittitur culpa, & pœna debita personæ, quæ peccavit, non pœnalitas inflicta ex primo peccato ipsi naturæ, quod exemplo concupiscentia diximus fieri manifestum. Quare ob peccata actualia homines damnari concedit Sanctus Pater cap. 13. de Cor. & grat. in fine, ubi de reprobis loquens: *Aut enim, inquit, jacent sub peccato, quod originaliter de generatione traxerunt, & cum illo hereditario debito hinc exeunt, quod non est regeneratione dimissum, aut per liberum arbitrium alia insuper addiderunt &c. alii magis, alii minus, sed omnes mali, & pro ipsâ diversitate diversis suppliciiis judicandi, aut Dei gratiam suscipiunt, sed temporales sunt, nec perseverant, deserunt, & deseruntur. Dimissi enim sunt libero arbitrio non accepto perseverantia dono iudicio Dei iusto, & occulto.* Lege cap. 93. Enchiridii. Ex quibus colligo, taxationem pœnæ dependere à peccatis actualibus, in quæ homo labitur, quia deserit Deum, deserit verò, quia est dimissus libero arbitrio, non accepto dono perseverantia iudicio Dei iusto, nempe in pœnam peccati originalis. Cæterum homo baptizatus, licet habeat illam privationem doni perseverantia, & non sit dignus hanc habere, quia non datur secundum debitum, non est tamen dicendus illâ indignus, seu habere debitum non habendi, quomodo sunt peccatores, sed tantum non habet debitum habendi, quod debitum habebat Adam; undè non esse hujus potentia proxime expeditæ ad perseverandum, non potest dici sola negatio, sed vera privatio, quia est carentia doni aliàs debiti naturæ prout elevata ad finem supernaturalem.

Hactenus hæc pro explicandâ sententiâ Sancti Augustini insinuata sint, pluribus enim eandem sententiam & exponunt, & defendunt eruditissimi Theologi Ruizius, & Gonetius laudati. Undè nescio quo

pannico timore percussus illam Adamus horruerit, accusans eandem tanquam matrem Calvinianæ hæreseos; quod quidem attentius considerans, arbitror illum intellexisse errorem satis notum, nempe in baptizatis verè remanere peccatum originis; etenim si post baptismum adhuc fidelis potest reprobari ob peccatum originis, non igitur est deletum, & remissum, cum aliquid remaneat in renatis, ob quod æternum damnentur. At hæc erat vetus calumnia, quam Semipelagiani, ut ex Prospero diximus, Augustiniana sententiâ inferebant, à quâ eandem procul esse ostendimus. Longè verò abest Sanctus Doctor à Calvinistarum sententiâ, isti enim putant, ipsam concupiscentiam esse formaliter peccatum originis, quæ cum remaneat post baptismum, dicunt non fuisse deletum peccatum, sed reatum, & non imputatum. At Sanctus Doctor non const tuit in ipsâ concupiscentiâ essentiam peccati originalis, sed in reatu, & maculâ, quæ tota deletur in baptismo. Undè lib. 2. de Pecc. mer. cap. 28. loquens de concupiscentiâ ait: *Non sic manet in membris eorum, qui ex aquâ, & spiritu renati sunt, tanquam non sit ejus facta remissio, ubi omnino plena, & perfecta sit remissio peccatorum omnibus inimicitis interfectis, quibus separabamur à Deo.* Lege Bellarminum tom. 4. lib. 5. de Amissione gratia cap. 8. id ex Augustino eruditè probantem. Hoc ipsum tamen melius, ac fufius explicat Pater Macedo lib. 4. de Clavibus Petri cap. 5. & 7. Non est igitur, cur Adamus celeberrimam Sancti Patris sententiam Calvinismi infimulet, cum Calvinus hac in re longius ab Augustino, si quis alius abjerit. Sed transeamus ad alia, sui que consilii causas adversario dimittamus.

S. IX.

An erraverit Augustinus docens, occasionem graffatoris mortem intentantis non esse licitam?

Ultimum, quem Sancto Patri errorem objiciunt, in examen vocamus; inquit enim, eundem dixisse: *Haud licitum esse occidere graffatorem, qui nobis velit vitam eripere.* Est Adami contra Augustinum accusatio cap. 3. pag. 585. Disputat Augustinus lib. 1. de Libero arbitrio cap. 5. possint-ne citrà culpam interfici hostis irruens, vel insidiator scarius, sive pro vitâ, sive pro libertate, sive pro pudicitia? Postquam dixit lege Romanâ graffatores posse impunè occidi, dum vitam alteri stricto mucrone auferre tentant, ait: *Legem quidem non reprehendo, quæ tales permittit interfici, sed quo pacto istos defendam, qui interficiunt, non invenio.* Ex his Augustini verbis in varias sententias gravissimi scriptores abiire. Multi putarunt, Augustinum negasse, esse licitum occidere in vasorem etiam cum moderamine inculpatæ tutelæ, quorum nonnulli tanti Doctoris auctoritate moti eandem sententiam subscribere, vel saltem probabilem existimarunt. Augustinus Triumphus Anconitanus insignis Theologus Augustinianus in libro de potestate Ecclesiasticâ quæst. 52. art. 3. ponit, & probat hanc conclusionem: *Puto, quod culpa sit hominem occidere, ne ipse occidatur, quacunque inevitabili necessitate hoc fiat.* Ad hoc est, addit, auctoritas Augustini in pluribus locis. *Primo de libero arbitrio dicentis &c.* Tostatus illud ingeniorum monstrum in cap. 5. Matth. 9. 109. recitatâ sententiâ Triumphi, & oppositâ, quæ est communior ait: *Utræque istarum positionum videtur aequaliter ra-*

tionabilis, maxime cum ista secunda aliquantulum videatur esse de intentione Augustini. Vasquez cap. 2. de rellit. dub. 6. num. 18. Augustinum eam sententiam secutum fuisse affirmat, quam, inquit, quidam ex Canonistis amplectuntur. Molina disp. 3. cit. num. 3. ait: *Vehemens suspicio est, Augustinum ejus fuisse sententia.* Gerson pro eadem sententia refertur in tract. de Eucharistia. Certè 2. p. compend. Theol. in exposit. 5. præcepti ait: *Dicunt quidam, quòd nullo modo licet occidere etiam defendendo, maxime autem viro perfecto, & hæc videtur esse opinio Anselmi.* Ubi etiam recitat contrariam opinionem, neutram verò rejicit. Sequuntur Accursus, & Glossa super l. vim vi ff. de just. & jure. Richardus insuper à Sancto Victore, & Almaynus citantur à nostro Salonio. Quare non solus fuit in eâ sententia Augustinus, sed habuit sectatores & Theologos, & Jurisconsultos, apud quos plus ponderis unius Augustini auctoritas valuit, quam vulgaris aliorum opinio. Antequam tamen Sancti Doctoris sententiam explicem, moneo haud opus fuisse, nonnullos tantâ diligentia utriusque juris testimonia conquirere, quæ invasoris occisio cum moderamine inculpata tutelæ conceditur, uno enim verbo jam olim responderat Sanctus Doctor cap. 5. laudato: *Legem quidem satis video esse munitam contra hujuscemodi accusationem, quæ in eo populo, quem regit, minoribus malefactis, ne majora committerentur, dedit licentiam; multò enim mitius est eum, qui aliena vitæ insidiat, quam eum, qui suam tuetur, occidi.* Ubi quærit an homines, quibus civiles leges invasoris occisionem permittunt, aliquâ vehementiore, ac secretissimâ lege teneantur tales non occidere.

Sanctus Thomas 2. 2. q. 64. art. 7. nolens discedere à Sancti Augustini sententia, neque item à communi opinione, distinguit unum, & alterum modum, quo quis se defendens potest invasorem occidere. Potest enim quis habere tantum intentionem se defendendi, licet inde ex accidenti sequatur mors invasoris; vel potest intendere occisionem aggressoris, vel tanquam medium, vel tanquam finem, ut exponit ibi Cajetanus. Potest hoc explicari exemplo satis apto. Præcipit medicus scindi venam infirmi, ut emissionem sanguinis curetur, licet sciat infirmum ex tali emissionem passurum deliquium, quod reverà ipse nollit, si aliter infirmus curari posset. In hoc casu Medicus vult salutem infirmi, ut finem, emissionem sanguinis, ut medium, deliquium nullo pacto intendit, nisi ut quid consecutum ex accidenti præter suam intentionem, in quod tantum materialiter consentit. Ita hoc secundo modo potest aggressus occidere invasorem, nullo verò pacto potest intendere mortem grassatoris irruentis neque ut medium, neque ut finem. Et hanc esse mentem Sancti Doctoris rectè ostendit Salonius in fine art. 7. eandemque explicat Toftatus citatus. Quare Sanctus Thomas in resp. ad. 1. scribit, Augustinum intelligendum esse de intentione occidendi aggressorem, non verò si intendat directè conservare propriam vitam, nam talis actus, non habet, inquit, rationem illiciti, cum hoc sit cuilibet naturale, quòd se conservet in esse, quantum potest. Omitto hanc sententiam vix posse in proximum reduci, quis enim surgente irâ, animoque in sui defensionem subito erecto, illam intentionem habere potest? quod Salon, Molina, alique adnotarunt. Certè illa explicatio non est ad mentem Augustini, cum tamen, inquit, Molina tom. 4. disp. 3. num. 3. fortasse Augustini testimonia

divum Thomam impulerint ad asserendum, aggressum non posse intendere mortem aggressoris. Nam Augustinus occisionem aggressoris inde esse malam probat, quia oritur ex cupiditate servandi vitam, quæ non debet amari, sed contemni: *Quomodo enim, inquit, apud eam (divinam providentiam) sunt isti peccato liberi, qui pro iis rebus, quas contemni oportet, humanâ eade polluti sunt? Et antea: Non enim lex eos cogit occidere, sed relinquit in potestate; liberum eis itaque est necinem necare pro iis rebus, quas inviti possunt amittere, & ob hoc amare non debent.* At Sanctus Thomas vult, ex instinctu naturæ amare unumquemque suam vitam quantum potest, ex quo amore sequitur defensio ad illam conservandam etiam cum morte insidiantis. Porro inter illa, quæ contemni debent, ibidem vitam reponit Augustinus, eo utens dilemmate de vitâ animæ, dum corpus interimitur: *si auferri potest, contemnenda est, si non potest, nihil metuendum.* Et Angelicus Doctor illam intentionem ex irâ contra hostem infici malitiâ opinatur, at Augustinus nimiam concupiscentiâ, & immoderato amore erga se occasionem illam vitari existimavit.

Sed jam videndum est, undenam Augustinus in eam sententiam descenderit. Ille quidem cum originem mali, quam contra Manichæos disputans indagabat, à libidine, seu pravâ cupiditate derivari statuisset, omnia malefacta, inquiens, non ob aliud mala esse, nisi quòd libidine, id est improbandâ cupiditate fiunt. Cap. 4. Postea quærit cap. 5. *Utrum vel hostis irruens, vel insidiator sicarius sive pro vitâ, sive pro libertate, sive pro pudicitia sine ulla interficiatur libidine?* Respondet, occisores invasorum non esse ab hac pravâ cupiditate immunes: *Quomodo possum, ait, arbitrari carere istos libidine, qui pro iis rebus gladiantur, quas possunt amittere inviti &c.* At statim objicit sibi, Romanas leges permittere aggressorem impunè occidi, quod autem lege licitum est, peccatum nullo modo esse potest. Respondet, tales quidem non teneri reos lege Principum temporali, sed aliquâ vehementiori, ac secretissimâ lege. *Quomodo enim apud eam sunt isti peccato liberi, qui pro iis rebus, quas contemni oportet, humanâ eade polluti sunt?* His ita constitutis, tota rei difficultas in eo erat, ut Augustinus rationem daret, cur apud leges civiles occisor invasoris non esset homicidii reus, sed bene apud legem æternam, & immutabilem. Ad hoc verò probandum Sanctus Doctor reliquum illius libri impendit, cuius summa est: *Lex æterna vult omnia esse ordinatissima.* Cap. 6. undè fit consequens, ut homo in se ipso ordinatissimus sit: Cap. 7. Cum verò habeat homo plures motus cum belvis communes, nam appetere voluptates corporis, & vitare molestias ferina vitæ omnis actio est: Cap. 8. *Hæc moribus animæ cum ratio dominatur, ordinatus homo dicentus est.* Non enim ordo rectus, aut ordo appellandus est omnino, ubi deterioribus meliora subjiciuntur. Ratio ista ergo, vel mens, vel spiritus cum irrationales animi motus regit, id scilicet dominatur in homine, cui dominatio lege debetur ea, quam æternam esse comperimus. Cum ergo ita homo constitutus, atque ordinatus est, nonne tibi sapiens videtur? Cap. 8. *Eos enim sapientes voco, quos veritas vocari jubet, id est regno mentis omnis libidinis subjugatione pacati.* Cap. 9. *Putasne istâ mente, cui regnum in libidines æternâ lege concessum esse cognoscimus, potentior esse libidinem? Ego enim nullo pacto puto; Neque enim esset ordinatissimum, ut impotentiora potentioribus imperarent.* Quare necesse arbitror esse, ut plus possit mens, quam cupiditas,

cupiditas, eo ipso, quo cupiditati rectè, justèque dominatur: Cap. 10. Ex his Augustinus intentum deducit: Nam cum quis aggressorem occidit, non ratio, sed cupiditas illi dominatur: *Quomodo possum arbitrari, inquit, carere istos libidine, qui pro iis rebus digladiantur, quas possunt amittere inviti, aut si non possunt, quid opus est pro his usque ad hominis necem progredi?* Neque enim actum occidendi ratio, sed cupiditas regit, cum ratio dicat, vitam non esse verum bonum hominum, quia illam possunt amittere inviti. Quod enim inquit, à naturâ insitam esse sui conservationem, ac proprii boni defensionem, nihil juvat: nam vita corporis non est proprium bonum hominis, sed *hominis pars vilissima: Cap. 16.* Bene quidem feræ naturali instinctu etiam cum aggressoris occisione vitam tuentur, quia hæc summum bonum illis est, idque cupiditate sui conservandi faciunt, ne amittant esse. At si homo, ut se defendat, invadentem perimit, cupiditate movetur, quâ & belvæ in eos motus impelluntur, existimans tantum bonum vitam corporis, ut pro illâ necesse putet usque ad hominis necem progredi: *Cap. 5.* Belvarum enim proprium est, appetere voluptates corporis, & vitare molestias: *Cap. 8.* Ergo tunc movet homines ad occidendum cupiditas, quâ bestis meliores non sunt, neque tunc ratio irrationales animi motus regit. Ibidem. Ergo homo non ordinatè agit, & per consequens contra legem æternam agit, quæ vult, omnia esse ordinatissima, ut ibidem præmiserat.

Dices. Non igitur citrà vitium poterimus amare vitam corporis? Respondet Sanctus Doctor cap. 15. nos posse amare vitam, ac reliqua bona corporis utendo illis, non fruendo, quod egregiè sic explicat. *Cum igitur eisdem rebus aliis malè, aliis benè utatur, & eis quidem qui malè amore inharæat, atque implicetur, scilicet subditus eis rebus, quas sibi subditas esse oportebat, & ea bona sibi constituens, quibus ordinandis, beneque tractandis ipse esse utique deberet bonum. Ille autem, qui rectè his utitur, ostendet quidem bona esse, sed non sibi, non enim cum bonum, meliorem se faciunt, sed ab eo potius fiunt. Et ideo non eis amore conglutinetur, neque velut membra sui animi faciat, quod fit amando, ne cum refecari cœperint, cum cruciati, ac tabe sedent, sed eis totus superferatur, & habere illa, ac regere, cum opus est paratus & amittere, ac non habere paratior.* Undè qui occidit aggressorem non superfertur totus, neque regit bonum vitæ corporis, sed ei amore conglutinetur, ac membrum sui animi facit, dolens cum cruciati eam sibi refecari, neque paratior est illam non habere, sed totis viribus colluctatur, ut habeat, putans eam suum bonum esse, pro quo conservando digladiatur, quæ tamen vita ad beatam vitam nihil facit, nam *beatè vivere, est veris, certisque bonis gaudere: Cap. 13.* inter quæ vita corporis non reponitur, tot varijs subindè affectionibus perturbata, quas eruditè congerit Sanctus Doctor cap. 11.

Tandem Augustinus cap. 15. post longam disputationem disparitatem assignat, cur lex civilis Principum permittat occidi invidiosam vitæ, honoris, vel divitiarum, & id aliâ ex parte lex æterna vetet. Etenim lex civilis Reipublicæ temporalis nihil aliud jubet, nisi ut hæc, quæ ad tempus nostra dici possunt, quando eis homines cupiditate inharæant, eo jure possideant, quo pax, & societas humana servetur, quanta in his rebus servari potest. Postea: Ergo & ad id, quod vult, torquat, ac retorquet miserorum animos, quibus regem-

dis accomodata est. Dum enim hæc amittere timent, tenent in his utendis que mdam modum aptum vinculo civitatis, quabis ex hujusmodi hominibus constitui potest, non autem ulciscitur peccatum, cum amantur ista, sed cum alijs per improbitatem auferuntur. At ut consequamur ultimum finem, lex æterna votat amari illa, quæ non sunt media ad illum obtinendum, ut quæ homines possunt & volentes non adipisci, & amittere inviti: *Cap. 15.* Jubet igitur æterna lex avertere amorem à temporalibus, & cum mundatum convertere ad æterna. Ibidem. O dignam Augustino doctrinam! Lex civilis Principum non ulciscitur peccatum, cum amatur vita corporis, sed cum alijs per improbitatem auferitur, & parum curat de illâ noxiâ cupiditate, cum de internis nihil statuatur. At lex æterna hanc cupiditatem damnat, cum in homine dominatur, ac rationem regit, dum quis arbitratur, tantum bonum esse sibi vitam corporis, ut usque ad necem hominis pro illâ defendendâ progrediatur, cum tamen illius bonum verum minime sit, neque enim facit illum meliorem, quod proprium solum est bonorum animi, quæ nullus potest amittere invitus, & si vult, habet. Da quâ re latè agit à cap. 12. Quis verò non videat, quo jure Augustinus datum inter utramque legem discrimen nuncupavit *sublimia quadam pertinentem distinctionem? Cap. 5. in fine.*

Hoc quidem argumento motus in eam sententiam ivit Sanctus Pater, in quâ tradendâ, & confirmandâ nec unum è sacris literis testimonium adhibuit, sed quòd cum Manichæis res erat, rationi tantum innixus philosophatus est. Quæ tamen nova nemini videri debent, eo enim in argumento Stoici, ac veteres plerique alii Philosophi summâ cum laude versati sunt. Siquidem quo celebre illud apathia dogma persuaderent, ac omne bonum hominis in mentis arce collocarent, nihil extrâ virtutem in bonis habendum esse pluribus argumentis contendebant. Hoc Seneca probavit luculentè opere, quod hoc titulo exaravit: *Quod in Sapientem virum non cadit injuria.* Hoc Philo intendit suo illo opusculo inscripto: *Quod omnis probus liber.* Idem adstruxit Lactantius in tertio Institutionum, sed cæteris Patribus subtilius, atque ornatius Joannes Chryostomus in Oratione, cui hunc titulum dedit: *Nemo leditur nisi à se ipso.* Quam sententiam alii diffusis commentariis postea illustrarunt. Itaque noster Augustinus in eo primo libro de libero arbitrio & ipse Philosophum agens, suprâ omnia corporea animum hominis ad veri sui boni cognitionem evexit, suumque rationi imperium pravæ cupiditatis motibus subactis asseruit. Sanè docuit nihili habenda esse qualiacunque hæc bona temporalia, quæ miseri mortales ad insaniam usque mille votis expetunt, neque enim illa ad summi boni assecutionem viam muniunt, sed impediunt. Quæ si vera sunt, culpandam dixit illius cupiditatem, qui pro bullâ, ita enim sapientes hominis vitam corpoream dixere, defendendâ mucronem stringit, atque humanâ cæde polluitur. Augustinus Anconitanus, qui hanc Sancti Doctoris sententiam ex professo defendit, alio ac planè diverso argumento illam confirmavit, nempe quia animam proximi plus teneor diligere, quam corpus proprium, quòd me invito possum perdere. Planum est autem, quòd anima proximi perditur, ex quo idem in actu injustæ invasionis per me occiditur; cui argumento cedit Cardinalis Lugo Tom. 1. de just. & jur. disp. 10. sect. 6. num. 143. si restringatur ad hominem ebrium invaden-

invadentem, & se defendens putet probabiliter se esse in gratiâ, de quâ re pluribus agit Tostatus. Sed nostrum est Augustinianam tantum sententiam explicare, quæ philosophicæ rationi innititur.

Ceterum licet Augustinus juxta subtilioris philosophiæ principia negaverit, licitam esse invaloris occisionem, nunquid contra legem etiam Dei illam esse existimavit? ut planè homo à grassatore invaluus, cum nulla sit alia via, quâ evadat, si invaluorem occidat, homicidii reus censendus sit, quod contra communem Theologorum sententiam esse ita certum est, ut Salon cit. concl. 2. dicat: *Opposita sententia est forsitan temeraria tot textibus, & communi omnium fere Doctorum placitis repugnans.* Ego quidem iudico, Sanctum Augustinum ex sacris literis, quas cum scriberet librum primum de libero arbitrio, parum se calluisse testatur, postea oppositam sententiam tradidisse. Hanc legem Hebræis Deus Exodi 22. dedit: *si effringens fur domum, sive suffodiens fuerit inventus, & accepto vulnere mortuus fuerit, percussor non erit reus sanguinis: Quod si orto sole hoc fecerit, homicidium perpetravit, & ipse morietur.* Ex quibus aperte deducitur, non esse contra legem Dei occidere invaluorem: cum hoc Deus ipse permiserit, ac hominem occidentem negaverit reum esse homicidii. At Sanctus Doctor tom. 4. q. 84. in Exodum disparitatem assignat, cur nocturnus fur citrà homicidium interfici possit, non verò diurnus, ita inquit;

V. ep. ad Ma. *Intelligitur ergo tunc non pertinere ad homicidium, si fur nocturnus occiditur, si autem diurnus, pertinere, &c.*

cccl. *Poterat quippe discerni, quod ad furandum, non ad occidendum v. n. i. s. t. & idem non deberet occidi. Hoc & in legibus antiquis secularibus. (ff. ad leg. Aquil. leg. 4.) quibus tamen ista est antiquior, invenitur, nempe occidi nocturnum furem quoquomodo, diurnum autem, si se cum velo defenderit, jam enim plus est, quam fur. Igitur si in dubio, an fur me velit occidere, possum juxta legem divinam ex Augustino citrà peccatum homicidii illum occidere, potiori jure eundem licitè potero interficere, si certam mihi mortem stricto mucrone intenter. Neque enim fas est dicere, Deum permisisse peccatum, & veluti latâ lege non improbasse. Etenim licet lex illa data esset ad firmendam civilem Rempublicam Hebræorum, patuit tamen divinam voluntatem permisisse homicidium, uti permiserit mundani Legislatores, & sicuti occidens invaluorem non agit contra voluntatem Legislatoris civilis, ita neque contra Legislatoris Dei voluntatem agere dicendus est. Non est tamen necesse, ut dicamus, Sanctum Doctorem priorem sententiam retractasse, cum præcipue ab scripto libro primo de libero arbitrio post triginta & amplius annos libros retractationum scribens illam priorem sententiam non expungens, iterum approbasse censendus sit. Itaque utrumque dictum est componendum ex ejusdem Sanctis Patris effato lib. 1. de Lib. arb. c. 5. ubi ait: *Potest ergo illi legi, que tuendorum civium causâ vim hostilem eadem vi repelli jubet, sine libidine obtemperari.* Augustinus ut hostis occiso sit licita, hoc tantum vult, ut actio occidendi ab illâ noxiâ cupiditate sequestretur; quare si quis se defendens id agat, non motus illâ cupiditate, quâ ad sui defensionem bruta etiam impelluntur, sed pacato rationis imperio, nempe ob bonum reipublicæ, vel familiæ, vel ut moriatur, cum majori probabilitate salutis, quæ maximè Christianum consideratio decet, vel quocumque alio digniori fine procul ab illo cupiditatis irrationalis im-*

pulsu, aggressus citrà culpam potest licitè invaluorem occidere. Quæ quidem consideratio, licet illis in angustiis, non ita in promptu esse videatur, eadem probabilitate defenditur, quâ Sanctus Thomas intentionem occidendi hostis vel ut finem, vel ut medium distinxit ad hoc ut quis possit licitè invaluorem interimere, ut per se consideranti patebit.

Est alius etiam facilior modus Augustinianæ sententiæ exponendæ, si dicamus, Augustinum, quando occisionem aggressoris peccatum appellavit, intellexisse moralem defectum actionis, in quem incidit, qui relicto actu longè perfectiori, imperfectiorem eligit, undè ex insipientiâ operari dicitur. At qui se permittit occidi, nec curat, cum possit, nec hostis vitam redimere, excellentiorem quovis infortunio animum habere se monstrat, haud in bonis reputans vitam, quam amittere paratus est, & non habere paratior; undè summâ laude commendandus venit, quo pacto Anaxarcus, Stilpo, alique veterum præconia demeruerit. Secus verò agens exilis animi se esse ostendit, ut quem vilissimi boni possessio impleat, ac tanti vitam faciat, ut omnibus viribus pro illius conservatione sibi dimicandum putet. Quare apud veram sapientiam stultè hic posterior agere judicabitur, vilisque animi pœnas luet, ingenti illo laudum cumulo privatus, quæ vitæ corporis contemptori debentur. Accedit, fortitudinem majorem exeri ab eo, qui generosè mala patitur, quam ab eo, qui infert, ut post Aristotelem 3. Ethic. cap. 9. probat Sanctus Thomas 2. 2. q. 123. art. 6. undè ait Sanctus Pater cit. cap. 13. *Quid fortitudo? Nonne est illa animæ effectio, quâ omnia incommoda, & damna rerum non in nostrâ potestate constitutarum contemnimus?* Insuper certum est, excellentis charitatis actum illum futurum, quo quis mortem libens oppoteret potius, quam irruentem hostem interimens ejusdem perpetuæ damnationis causam esse; ut docet Aragon, Salon, Cajetanus, alique ad q. 64. cit. Sancti Thomæ. Potest hæc explicatio colligi ex iis, quæ idem in eo libro primo de libero arbitrio scribit. Nam, cum dixisset, occisionem invaloris nullâ lege civili plecti, ait cap. 5. *illa verò culpe alias penas aptas habent, à quibus sola mihi videtur posse liberare sapientia.* At non agit juxta regulas sapientiæ, qui ob vilissimæ rei, quæ sit in homine, conservationem ingenti se laude privat, undè secundum easdem sapientiæ regulas defectuosè agit, quod est peccare. Sed plus aliquid velle fateor Sanctum Doctorem, nam cap. illo 5. ait: *Quomodo enim apud eam, providentiam divinam, sunt isti peccato liberi, qui pro iis rebus, quas contemni oportet, humanâ cæde polluti sunt? Videtur ergo mihi & legem istam, quæ populo regendo scribitur, rectè ista permittere, & per divinam providentiam vindicari.* Quæ sanè verba invaloris occisorem plusquam dicti defectus moralis citrà peccatum in operando reum constituunt. Igitur sententia Sancti Doctoris ex subtilioris philosophiæ principiis deducta generosiori, sui que æstimatore animo digna non nisi injustè reprehendi potest, cum illam Hebræorum, Græcorum, ac Latinorum, sapientissimi antè Augustinum defenderint, qui vitam inter contemptibilia bona rejecere, undè nostri Patris assertum derivat, ut ex ipso luculenter ostendimus.

S. XII.

Sanctus Augustinus in libris Retractionum nihil abs se de divinâ gratiâ assertum in libris contra Pelagianos scriptis expunxit.

HOs Augustino errores Adamus, ac Moraines obijciunt, sed vano profus eventu; nam eo improbo labore non Hipponensis Præfulis famam, vel auctoritatem decurtarunt, sed quàm maximè promoverunt. Quis autem initio causæ non fuisset veritus, ne Augustinus in ducentis, & amplius libris, quos edidit, in tot Epistolis, quas publicavit, in innumeris concionibus, quas ad populum habuit, in tot commentariis, ac quæstionibus, quibus sacras literas explicuit, à rigidioribus hisce censoribus alicujus errati reus teneretur, cum vel bonum ipsum Homerum quandoque dormire in adagiis sit? Neque enim omnia dicta illi licuit pendere; aliquoties etiam scripsit animo distracto, ac calamo ad alia properante. Adjice immensam illam hæresum sylvam, cui excindendæ, ac comburendæ unus & securim, & facem Augustinus admovit. Nunc enim Manichæi, modò Arriani confutandi erant; nunc in Donatistas scribendum, statim contra Pelagianos eundem; sæpè simul omnes improbandi; neque hoc quidem commodè fieri poterat ob innumeras tum voce, tum per literas & peritas, & subindè datas consultationes. Haud in nonum annum volumina premere illi licuit, sed impolita, atque imperfecta emittere cogebatur, tantique temporis angustis premebatur, ut nec dictatos libros semel relegere posset, ut ipsemet testatur in Epistola ad Marcellinum. Quamobrem si quid veritati minus conforme eidem excidisset, jure merito excusandus esset. Illud verò maximè notandum venit, quòd Augustinus, cum universos à se elucubratos libros censoriâ gravitate recenseret, ac sæpè spongiam adhiberet, exarata adversus Pelagianos volumina recognoscens, duo hæc tantum corrigenda dixit, nempe quod lib. 5. contra Julianum Medici cujusdam veluti certum nomen posuisset, quod tamen penitus ignotum postea animadvertenter, quòdque in libro de naturâ, & gratiâ librum quendam Sixto Pontifici adscripsit Pelagii fidem secutus, qui tamen à Sixto Philosopho editus fuerat. Cæterum nullum illis in libris contra Pelagianos assertum dogma recantavit, nullam non dicam sententiam correxit, sed neque unum verbum veluti minus aptum erasit, sed universa ac singula senili auctoritate approbavit, ut vel hinc divina Gratia, quam triginta, & amplius libris contra Pelagianorum insultus acerrimè propugnavit, dignam veluti tanto labore vicem rependens, scribenti adfuisse credita sit, quòd procul à quolibet vel levissimo errore volumina illa cedro digna perscriberet. Et tamen hisce in libris Recentes Aristarchi tot excessus, tot antilogias, tot errores se deprehendisse jactant! Augustinus modestissimi vir ingenii suos hosce censes ita monitos vult in fine libri de Dono perseverantiæ: *Qui verò errare me existimant, etiam, atque etiam, quæ sunt dicta, considerent, ne fortassis ipsi errent. Ego autem cum per eos, qui meos labores legunt, non solum doctor, verùm etiam emendatior fio, propitium mihi Deum agnosco, & hoc per Ecclesiæ Doctores maximè expecto, si & in ipsorum manus venit, dignentur quænosse, quòd scribo.* Quæ verba cum legisset summus Ecclesiasticorum Annalium Scriptor, ac Vaticanus

Senatus immortale decus Cæsar Baronius in hæc Augustiniani ingenii præconia erupit; Hæc ipsa digna quidem Sancti Augustini modestia, animique ejus admirabili cum summissione reverentia, ut planè nisi aliunde, ex his saltem intelligere valeas, afflatum illo divino spiritu illa scripsisse, cum non super quempiam alium, quàm super humilem, quietum, & trementem sermonem Dei divinum affore Numen, Deus per Prophetam fuerit contestatus. At Ecclesiæ Doctores tantum abest, ut vel unâ liturâ Sancti Augustini de divinâ gratiâ doctrinam emendarint, ut veluti è sacriori cortinâ datam eandem venerantes, contra Semipelagianos defenderint, ac Romana ipsa Ecclesiæ fidelibus sequendam proposuerit. Quòd si Recentiores tot retrò sæculorum approbatione repudiata, eos se Ecclesiæ Doctores dicant, quibus sua scripta examinanda permisit Augustinus, sæculi hujusce nostri tantorum Hominum nutritoris felicitati adgratulandum erit, si Augustini tamen errores melius persuadere poterunt, quàm hucusque fecere. At meliorem ipsius mentem, meliorem in Augustinum meum animum à Superis precor, ut prædicatio SUMMI IN ECCLESIA VIRI, (Prosperi verba sunt de antiquis Augustini calumniatoribus ad Rufinum scribentis) etiam ab his, à quibus ad præsens revellitur, adjuvetur.

CAPIT V.

Recentiores XXVII. Doctorum testimonia, nempe Pontificum, Cardinalium, Episcoporum, aliorumque contra Sanctum Augustinum producant, quorum fides expenditur.

Recentiores nonnulli, ne Sancti Augustini auctoritatem alicubi deferentes, honorum omnium indignationem subirent, in id consilii descenderunt, Scriptorum omnium schedas sibi excutiendas esse, & si quid in illis minus honorifice de Augustino assertum sit, in publicum proferendum. Nam ubi eo in stadio aliorum vestigiis se inhæsisse monstraverint, omnem facti invidiam se declinatos existimant. Joannes Adamus, ac Franciscus Annatus id magno studio, ac ingenti labore executi sunt; ille 3. par. Calvini destructi cap. 7. p. 631. hic autem eo loci, ubi erga Augustinum debuerat esse reverentior. Etenim Annatus, ut Jansenistarum jactantiam, qui totum sibi Augustinum vindicabant, compeceret, satis justum volumen proculdit, quo Augustinum, contra Jansenium stare demonstrare conatus, unius Augustini verbis contra adversarium loquitur, & sicuti venæ toti corpori insperæ sunt, ita & illa toto eo opere oberrant, resonantque. Quòd verò Augustini se vindicem, ac propugnatorem ostenderet, hunc titulum libro dedit, AUGUSTINUS A BAIANIS VINDICATUS, Jansenistas Baianos ignominie causâ vocans, quòd Michaelis Baii proscriptas à Sede Apostolicâ theses defendere dicebantur. Quâ fide id septem prioribus libris præstiterit, viderint illi, contra quos ibi decertat, à quorum causâ procul sum. Octavus ejusdem voluminis liber totus contra Augustinum est, ut alterum sanè, atque omnino oppositum priori titulum poscere videatur. Siquidem postremo illo libro universa in Sanctum Augustinum dieteria hinc indè magnâ industriâ, ac labore collecta producit. Augustinum Judicem, Annate, appellas, ad ejus tribunal cum Jansenianis litigas, illius sententiæ stare te dicis, cum nil nobis de

aut